

Elämää tassun alla

Haastattelututkimus kissanomistajien tiedonhankinnasta

Kati Koivisto

Pro gradu –tutkielma
Kesäkuu 2006
Informaatiotutkimuksen laitos
Tampereen yliopisto

TAMPEREEN YLIOPISTO

Informaatiotutkimuksen laitos

KOIVISTO, KATI: Elämää tassun alla. Haastattelututkimus kissanomistajien tiedonhankinnasta.

Pro gradu -tutkielma, 47 s., 4 liites.

Informaatiotutkimus

Kesäkuu 2006

Tämä tutkielma selvittää kissanomistajien ja –kasvattajien tiedonhankintaa. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, mistä lähteistä tai kanavista kissatietoa hankitaan, millaista tietoa ja millaisissa tilanteissa sitä hankitaan ja tiedonhankinnan esteitä ja ongelmia. Tutkielma perustuu empiiriseen aineistoon, joka kerättiin toukokuussa 2006. Aineisto kerättiin sähköpostihaastattelujen avulla, haastateltavat rekrytoitiin kahdelta Internetin kissaharrastajien keskustelupalstalta Lemmikkipalstojen Kissanpäiviltä (www.lemmikkipalstat.net) ja InCat-yhdistyksen forumilta (<http://forum.incat.fi>). Haastatteluihin osallistui 74 henkilöä, heistä valittiin tutkimukseen 43. Heistä 29 oli tavallisia kissanomistajia ja 14 kissankasvattajia.

Kissanomistajat ja –kasvattajat hankkivat tietoa kissoista ja niiden hoitamisesta monista eri lähteistä ja kanavista. Suosituin lähde on Internet. Lisäksi kissatietoa hankitaan kissojen kasvattajilta, kirjoista, muista henkilölähteistä (mm. eläinlääkäri ja tutut kissanomistajat), keskustelupalstoilta ja yhdistyksiltä. Kirjasto on lähde, jota ei juurikaan käytetä kissatiedon hankinnassa. Kissatietoa hankitaan pääasiassa yleiseen kissan hoitoon, kissan terveyden ylläpitämiseen ja sairauksiin ja niiden hoitoon liittyen.

Kissanomistajat ja –kasvattajat arvostavat tiedonlähdettä valitessaan eniten luotettavuutta, ajankohtaisuutta ja asiantuntevuutta. Myös muut asiat, kuten lähteen kieli, helppo saatavuus ja tieteellisyys ovat kissatiedonlähteiden tärkeitä ominaisuuksia. Tiedonhankinnan esteinä kissanomistajat ja –kasvattajat kokevat muun muassa vanhan ja puutteellisen tiedon yleisyyden, ristiriitaisten tietojen saatavuuden ja vanhat uskomukset.

Kissanomistajien ja –kasvattajien tiedonhankinnan välillä on eroavaisuuksia muun muassa siinä, että kasvattajan tiedonhankinta on useimmiten vaativampaa kuin tavallisen kissanomistajan. Kissan kasvattajan tulee osata auttaa kasvattiansa omistajia tilanteessa kuin tilanteessa ja näin heidän tulee tietää laajasti kissoista ja niiden hoidosta. Lisäksi kasvattajien tulee tietää erityisesti kasvattamiseen liittyvistä asioista, joita ovat muun muassa säännöt, sopimukset ja erilaiset kissan synnytykseen ja pentujen hoitoon liittyvät asiat. Näitä ei tavallisen kissanomistajan tarvitse hallita. Yhteistä kissanomistajien ja –kasvattajien tiedonhankinnassa ovat yleisiä kissan pitoon liittyvät asioita, joita ovat muun muassa kissan yleinen terveyden ylläpitäminen, kissan viihtyvyyden takaaminen ja kissan hoitoon liittyvät asiat (esimerkiksi turkin hoito ja ruokinta).

Avainsanat: tiedonhankinta; arkielämän tiedonhankinta; kissan kasvattajat; kissanomistajat; kissaharrastajat

Sisällys

1. JOHDANTO	5
2. TEOREETTINEN TAUSTA	7
2.1. Arkielämän tiedonhankinta	7
2.2. Vakava harrastus (serious leisure)	10
2.3. Tutkimuksia arkielämän tiedonhankinnasta	12
2.3.1. Wendy M. Duff & Catherine A. Johnson	12
2.3.2. Elizabeth Yakel	14
2.3.3. Bee Gees –fanien tiedonhankinta	15
2.3.4. Koiraharrastajien tiedonhankinta	16
2.3.5. Kissanomistajien tiedonhankinta	17
2.4. Kirjallisuuskatsauksen yhteenveto	18
3. AINEISTON KERUU JA ANALYYSIPROSESSI	19
3.1. Tutkimusaineisto	19
3.2. CMC – computer-mediated communication tiedonkeruun menetelmänä	20
3.2.1. CMC:n vahvuudet	20
3.2.2. CMC:n puutteet	21
3.2.3. Sähköpostihaastattelu	22
3.2.4. Sähköpostihaastattelun arviointia	23
4. TUTKIMUKSEN TULOKSET JA TULKINTA	24
4.1. Taustatiedot	24
4.2. Tiedonhankinta	26
4.2.1. Kissanomistajien ja –kasvattajien tiedonlähteet	26

4.2.2. Tiedonhankinnan esteet	32
4.2.3. Vastaajien kokemuksia kissatiedon hankinnasta	34
4.2.4. Kasvattajien kissatiedon hankinta.....	36
4.3. Tutkimukseen osallistuneiden kommentteja aiheesta.....	39
4.4. Vertailua aikaisempaan tutkimukseen	40
5. YHTEENVETO.....	42
LÄHDELUETTELO.....	46
LIITE 1: SAATEKIRJE.....	48
LIITE 2: HAASTATTELULOMAKE	49

1. JOHDANTO

Graduni on tarkoitus selvittää kissanomistajien tiedonhankintaa. Tämä aihe on hyvin vähän tutkittu, ainoa (tietämäni) tutkimus aiheesta on oma kandidaatin tutkielmani (Koivisto 2005). Tätä aihetta lähellä olevasta koiraharrastajien tiedonhankinnasta on myös tehty kandidaatin tutkielma (Säynäjoki 2005), sitä tullaan käsittelemään tässä työssä. Valitsin tutkittavakseni tämän aiheen, koska halusin yhdistää työn ja harrastuksen. Itse omistan kaksi kissaa ja olen mukana muun muassa kotikissayhdistyksen (Kokis ry) toiminnassa. Gradun tarkoitus onkin luoda empiirinen katsaus tutkittavana olevaan aihepiiriin. Tutkimuskysymyksinä tässä työssä ovat:

1. Mistä lähteistä/kanavista tietoa hankitaan ja mihin tietoa tarvitaan?
2. Lähteiden/kanavien valintakriteerit, miten/miksi valitaan?
3. Millaista tietoa ja millaisissa tilanteissa tietoa hankitaan?
4. Mitä ongelmia tai esteitä esiintyy tiedonhankinnassa?
5. Lisäksi tarkoituksena on vertailla ns. normaalin kissanomistajan (eli harrastelijan) ja kissojen kasvattajan tiedonhankintaa; löytyykö heidän väliltään mitään eroa ja jos löytyy, millaisia eroja?

Kandidaatintutkielmani (Koivisto 2005) perusteella oletuksiksi voisi nostaa esiin seuraavat oletukset:

1. Kissan terveyteen liittyvissä tilanteissa (=ongelmatilanteet) turvaututaan ensisijaisesti ihmislähteisiin (esim. eläinlääkäriin).

2. Normaalissa kissatiedon hankinnassa turvaudutaan ensisijaisesti painettuihin ja elektronisiin lähteisiin (esim. kirjat ja Internet).
3. Kissatiedon hankinta keskittyy kissan hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitämiseen.

Keskeisiä käsitteitä työssä ovat tiedonhankinta, arkielämän tiedonhankinta, kissan kasvattajat sekä kissanomistajat ja kissaharrastajat. Tiedonhankinta terminä kattaa myös arkielämän tiedonhankinnan, joka on suppeampi tutkimusalue tiedonhankinnan tutkimuksen laajassa kentässä. Kissanomistajilla tarkoitetaan tässä työssä henkilöitä, jotka omistavat kissan tai kissoja; kissaharrastajia käytetään kissanomistajien synonyyminä. Kissan kasvattajat ovat ns. ammattilaisia eli henkilöitä, jotka teettävät rotukissoillaan pentuja myytäväksi uusille omistajille. Toimiakseen kissojen kasvattajana täytyy anoa kissaliitolta (SRK:lta) kasvattajanimi, jonka jälkeen kasvatustoiminta voidaan aloittaa.

Tutkielmani viitekehyksenä on arkielämän tiedonhankinta ja vakavan harrastuksen (serious leisure) käsitekokonaisuus, joihin tämä aihe vapaa-ajan harrastuksena sijoittuu. Koska kissojen kasvatusta Suomessa on varsin pienimuotoista ja taloudellisesti kannattamatonta, eikä kukaan kasvattaja voi pitää päätoimisena ammattina, kissakasvatusta on harrastus, joka aiheensa puolesta kuuluu ei-ammattillisen (eli arkielämän) tiedonhankinnan alueelle. Kissaharrastus edustaa ns. vakavaa harrastusta ja näin kyseisen viitekehyksen valinta on perusteltua.

Työn toisessa luvussa käsitellään työn taustalla olevaa teoriaa; arkielämän tiedonhankintaa ja vakavaa harrastusta. Lisäksi luvussa 2 esitellään aikaisempia arkielämän tiedonhankinnan tutkimuksia. Kolmannessa luvussa luonnehditaan aineistoa ja sen kokoamisen ja analysoinnin tapoja. Neljännessä luvussa esitetään empiirisen analyysin tulokset. Lopuksi käsitellään johtopäätökset.

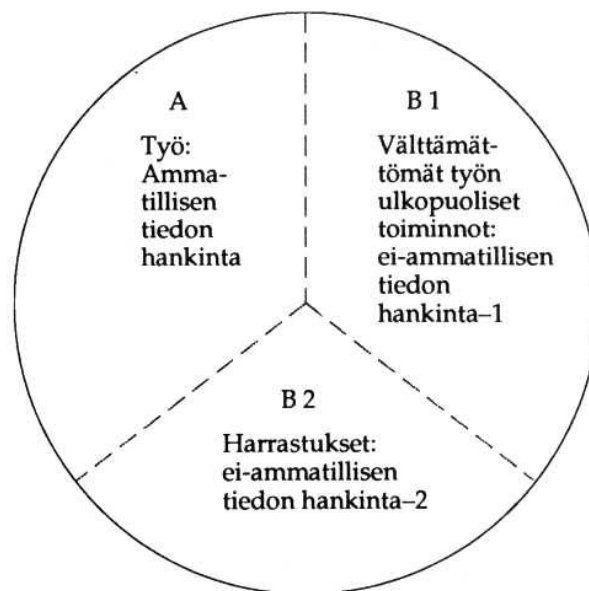
2. TEOREETTINEN TAUSTA

2.1. Arkielämän tiedonhankinta

Tiedonhankinnan alueella tutkitaan tiedonlähteitä ja kanavia sekä varsinkin syitä siihen, miksi henkilö valitsee jonkin tietyn lähteen tai kanavan eri tiedontarpeidensa tyydyttämiseksi ja miten tietoa etsitään jonkin ongelman selvittämiseksi. (Savolainen 1999, 75–76.) Tiedonhankinta voidaan jakaa kahteen osa-alueeseen: ammatillisen- ja ei-ammattillisen tiedon hankintaan. Ammatillisen tiedon hankintaa on tutkittu tähän mennessä paljon enemmän kuin ei-ammattillisen, jossa tutkimusperinteellä on huomattavasti lyhyemmät juuret. Ei-ammattillisen tiedon hankintaa kutsutaan lyhyemmällä (ja nykyään vakiintuneella) nimellä ”arki­elämän tiedonhankinta”, tämä ilmaus poistaa ei-ammattillisen tiedon hankinnan termiin liittyvän mahdollisen negatiivisen suuntautumisen tai kaiun. Aihealueen tutkimisen alkuaikoina käytettiin myös käsitteitä kansalaisen tiedontarpeet ja –hankinta, kun puhuttiin työn ulkopuolisista aktiviteeteistä, mutta nämä ovat jääneet pois käytöstä niiden hieman harhaanjohtavien merkitysten takia. Tämä johtuu siitä, että kansalaisen tiedontarpeiden ja –hankinnan

käsitteiden ei voida katsoa kattavan kaikkea vapaa-ajan tiedonhankintaa. (Haasio & Savolainen 2004, 107.)

Arkielämä terminä kattaa ihmisen kaikki elämäalueet. Arkielämä koostuu työn ja vapaa-ajan vaihteluista, siitä miten paljon aikaa ihmisellä kuluu töihin ja miten paljon muuhun, työn ulkopuoliseen elämään. Koska ammatillisen tiedon hankintaa tutkitaan omalla alueellaan, arkielämän tiedonhankinnan tutkimuksen katsotaan kohdentuvan työn ulkopuoliseen elämään ja siihen liittyvään tiedonhankintaan. Arkielämän tiedonhankinnan tutkimuksen kohteiksi katsotaan kuuluvan mm. harrastuksiin, kodinhoitoon ja terveydenhoitoon kuuluvat asiat. Tutkittavien kohteiden kirjo on laaja, sillä elämään kuuluu paljon muutakin kuin työ. (Haasio & Savolainen 2004, 108-110.)

Kuvio 1. Arkielämän osa-alueet ja niihin liittyvä tiedonhankinta. (lähde: Savolainen 1993, 17)

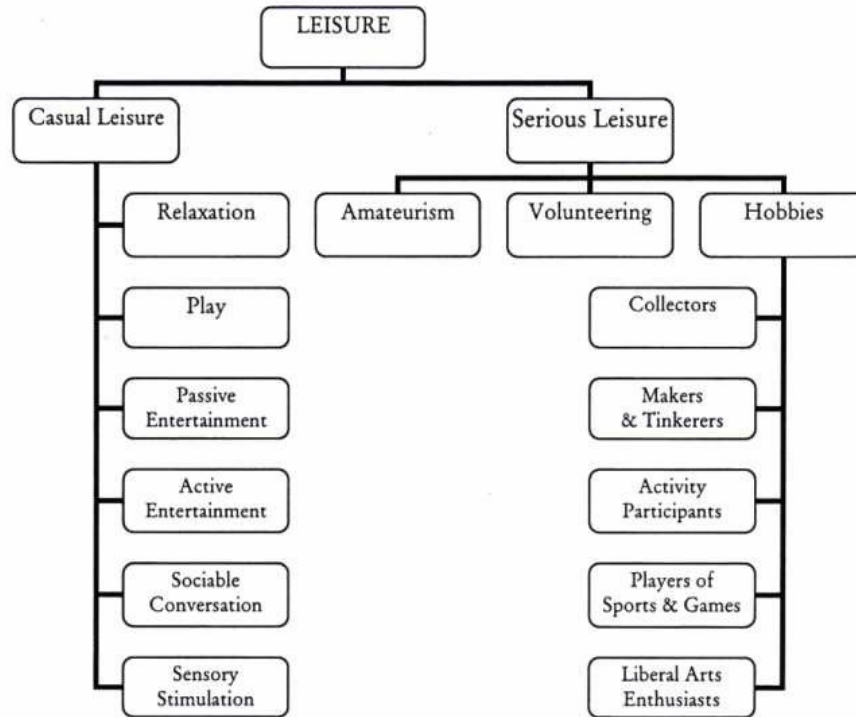
Kuviossa 1. jaetaan arkielämä kolmeen osaan: työhön, välttämättömiin työn ulkopuolisiin toimintoihin ja harrastuksiin. Arkielämän tiedonhankinta kuuluu osioihin B1 (työn ulkopuoliset toiminnot eli mm. kodinhoito ja terveydenhoito) ja B2 (harrastukset). Alueet B1 ja B2 ovat välttämättömiä ihmisen toimintakyvyn ylläpitämiselle ja uudistamiselle. (Savolainen 1993, 21.) Arkielämän tiedonhankinnan tähän astiset tutkimukset ovat painottuneet tilanteisiin, joissa tietoa on pakko hankkia kun elämässä kohdataan jokin ongelma, esimerkiksi sairaus. Arkielämän tavanomaista (ordinary) tai mielekästä osaluuetta ei olla tutkittu juuri ollenkaan ja siten siitä ei tiedetä juuri mitään. (Hartel 2003, 229.)

Ihmisen oma näkemys maailmasta ja sen tapahtumista muokkaa arkielämän tiedonhankintaa, joka on riippuvainen ihmisen elämäntavasta eli siitä millaisia arvoja, mielenkiinnon kohteita ja asenteita henkilöllä on. Usein arkielämän tiedonhankinnassa pätee vähimmän vaivan laki eli tietoa hankitaan tutuista ja tunnetuista lähteistä, joista tieto löytyy mahdollisimman helposti ja nopeasti. (Savolainen 1995a, 267.) Ongelmatilanteissakin tietoa lähdetään hankkimaan ensimmäiseksi helposti saatavilla olevista lähteistä (ystävät, perhe ja puhelinluettelon Keltaiset Sivut). Myös laaja kontaktiverkko on oiva apu arkielämän ongelmatilanteissa. Kuitenkin kritiikki saatuja tietoja kohtaan olisi muistettava. Arkielämän ongelmatilanteissa ammattiauttajiin suhtaudutaan monesti hyvinkin epäilevästi; heidän apuunsa turvaudutaan yleensä vasta, kun siihen on todella tarvetta. (Savolainen 1995b, 173–178.)

2.2. Vakava harrastus (*serious leisure*)

Jenna Hartel (2003) kirjoittaa artikkelissaan, että useimmat kyselyihin vastaavat ihmiset arvostavat eniten elämässään vapaa-aikaa, työtä ei pidetä niin tärkeänä kuin vapaa-aikaa, perhettä tai terveyttä. Hartel nostaa artikkelissaan esille sosiologi Robert A. Stebbinsin jo 1982 esille tuoman käsitteen vakavasta harrastuksesta (*serious leisure*). Tämä tarkoittaa toimintaa joka on systemaattista ja johon henkilö haluaa panostaa aikaa ja vaivaa saavuttaakseen tietämyksen ja taidon tason, joka on mahdollisimman laaja ja korkea. Vakava harrastus jaetaan kolmeen alueeseen: harrastelu (amatöörismi), vapaaehtoistoiminta ja harrastukset. Vakava harrastus vaatii henkilöltä sitoutumista tekemiseensä ja tiedon hankintaan, se voi nousta jopa samalle tasolle kuin ammattitaidon ylläpitäminen ja käyttö. Toisin kuin yleensä arkielämän tiedonhankinnassa vähimmän vaivan laki ei aina päde tällä alueella, jossa halutaan uhrata paljonkin vaivaa jonkin tavoitteen saavuttamiseen.

Vapaa-aika jakautuu vakavan (*serious*) lisäksi satunnaisiin (*casual leisure*) harrastuksiin. Tämä on se puoli vapaa-ajasta, jossa ei ole tarvetta toimia aktiivisesti minkään tavoitteen saavuttamiseksi vaan se on lähinnä esimerkiksi unelmointia tai sohvaperunana olemista, jonka tunnetuin muoto on television katselu. Tämä alue jakaantuu kuuteen osaan. Niitä ovat esimerkiksi rentoutuminen ja pelit, ks. kuvio 2.

Kuvio 2. Vapaa-aika ja sen jakautuminen (lähde: Hartel 2003, 232)

Harrastukset ovat osa vaativaa vapaa-aikaa. Stebbins on jakanut harrastukset viiteen ryhmään, joita ovat keräilijät, nikkaroiijat/näpertelijät, aktiiviset osallistujat, urheilijat ja pelaajat ja innostuneet harrastelijat. Näitä ryhmiä esitellään kuviossa 2. ja taulukossa 1.

Taulukko 1. Harrastusten viisi ryhmää (lähde Hartel 2003, 231)

Harrastusluokat	Esimerkkejä suosituista harrastusmuodoista
Keräilijät	Erilaisten tavaroiden keräily: postimerkit, kolikot, nuket, kamerat, napit, antiikki, rekisterikilvet, postikortit, kumiankat...
Nikkaroiijat/näpertelijät	Puutarhanhoito, eläinten kasvattaminen, kutominen, pienoismallien rakentaminen, ruuan laitto, kodin paranteleminen...
Aktiiviset osallistujat	Lintubongailu, retkeily, napatanssi, skeittaaminen, sukeltaminen, vaeltaminen, kalastaminen, matkustaminen...
Urheilijat ja pelien pelaajat	Shakki, koripallo, golf, korttipelit, vedonlyönti, jalkapallo, lautapelit...
Innostuneet harrastelijat	Omien tietojen ja taitojen kehittäminen: kielet, politiikka, historia, kulttuurit, keittiöt, runous, musiikki, sukututkimus...

Taulukossa 1. selventyy kunkin viiden ryhmän sisältö, joka pelkän otsikon perusteella jää hieman epäselväksi. Ensimmäiseen ryhmään kuuluu keräilijöitä eli ihmisiä, jotka keräilevät esimerkiksi postimerkkejä. Toinen ryhmä koostuu esimerkiksi eläinten kasvattajista, ompelijoista ja ruuanlaittajista. Yleensä tämän ryhmän henkilöt etsivät tarkkaa ja teknistä tietoa toisin kuin ryhmän viisi henkilöä, jotka etsivät laajasti erilaista tietoa. Ryhmään kolme kuuluu esimerkiksi lintubongarit, sukeltajat ja kalastajat. Ryhmä neljä koostuu eri urheilulajien ja pelien harrastajista. Ryhmässä viisi on kulttuurin harrastajia; henkilöitä, jotka haluavat kehittää esimerkiksi kielitaitoaan tai historian tietämystään. (Hartel 2003, 229 – 233.)

2.3. Tutkimuksia arkielämän tiedonhankinnasta

Tässä luvussa esittelen eräitä tutkimuksia, joissa käsitellään arkielämän tiedonhankintaa. Kahdessa ensimmäisessä tutkimuksessa aiheena on sukututkijoiden tiedonhankinta, yksi käsittelee Bee Gees –fanien tiedonhankintaa ja yksi koiraharrastajien tiedonhankintaa. Nämä tutkimukset kuvastavat arkielämän tiedonhankinnan alan monipuolisuutta ja laajuutta ja siten ne ovat valikoituneen mukaan tähän työhön. Lisäksi esittelen omaa kandidaatin tutkielmaani.

2.3.1. Wendy M. Duff & Catherine A. Johnson

Duff & Johnson (2003) perehtyvät artikkelissaan sukututkijoiden tiedonhankintaan, sen erilaisiin muotoihin ja ongelmiin. Tutkimus pohjautuu kymmeneen haastatteluun,

haastatelluista seitsemän oli ammattilaisia ja kolme harrastelija-sukututkijaa. Tutkimuksen mukaan sukututkijoiden tiedonhankinta jakaantuu kolmeen eri osaan. Ensimmäiseksi hankitaan tietoa nimistä, toiseksi perehdytään tarkemmin löydettyjen yksilöiden tietoihin ja kolmanneksi perehdytään yhteiskuntaan ja aikaan, jossa tutkittavat henkilöt elivät. Sukututkijalle on tärkeää tuntea historiaa yleisesti, jotta voi löytää informaatiota eri aikakaudella eläneistä henkilöistä. (Duff & Johnson 2003, 81 – 84.)

Sukututkijoiden tiedonhankinta pohjaa Duffin ja Johnsonin tutkimuksen mukaan suurelta osin sukututkijoiden omaan tietämykseen ja kokemukseen tiedonhankinnasta. Sukututkijoilla on käytössään monia erilaisia strategioita tietoa hankittaessa, näitä strategioita vaihdellaan tarpeen tullen. Sukututkijat käyttävät usein sekundaarilähteitä tietoa etsiessään ja usein jo löydetty dokumentit tuottavat lisää lähteitä, joista tietoa hankitaan. Lisäksi sukututkijoilla on hyvä verkosto, josta saa apua tarvittaessa. Duffin ja Johnsonin tutkimuksen mukaan sukututkijat turvautuvat mielummin omien kollegoiden kuin arkistonhoitajien apuun ongelmatilanteissa. (Duff & Johnson 2003, 84 – 90.)

Sukututkija kohtaa ongelmia Duffin ja Johnsonin tutkimuksen mukaan oman tutkijanuran alkuvaiheessa käytettäessä ensimmäisen kerran arkistoa. Arkiston käyttö on kokemattomalle sukututkijalle turhauttavaa ja raskasta, koska arkistot on järjestetty provenienssiperiaatteen eikä sukututkijan tarpeiden mukaan. Toinen ongelma varsinkin harrastelija-sukututkijalle on rajallinen aika. Arkistot ovat yleensä auki vain virastoaikaan ja kun harrastelijat tekevät tutkimusta yleensä vasta iltaisin vapaa-ajallaan, arkistot ovat monesti jo kiinni. (Duff & Johnson 2003, 84 – 95.)

2.3.2. Elizabeth Yakel

Elizabeth Yakel (2004) käsittelee artikkelissaan sukututkijoiden ja –historioitsijoiden tiedonhankintaa. Tämä tutkimus pohjautuu 29:ään alan harrastajan haastatteluun. Myös tässä artikkelissa nousee esille laaja verkosto, jossa toimitaan yhteisen hyvän eteen ja autetaan toisia löytämään tietoa. Yakelin mukaan sukututkijoiden tavoite pelkän tietyn faktatiedon (nimi, päivämäärä jne.) löytämisestä on laajentunut muidenkin tietojen keräämiseen. Näin sukututkijasta tulee sukuhistorioitsija. Taustalla tähän on ihmisen mielenkiinto omaan ja sukunsa menneisyyteen, tällä tavalla ihminen luo omaa identiteettiään. (Yakel 2004, luvut 1 & 2.)

Yakel kirjoittaa artikkelissaan siitä, että sukututkimus on monimutkaistunut. Enää ei riitä, että kerää tiedot sukupuuhun vaan tavoitteena tutkijalla on luoda historiaa ja tämä johtaa siihen, ettei työ lopu koskaan. Tämä Yakelin tulos poikkeaa Duffin & Johnsonin tutkimuksesta. Aivan kuten edellä käsitellyssä Duffin & Johnsonin artikkelissa Yakelin tutkimuksesta käy ilmi sukututkijoiden vahva yhtenäisyyden tunne ja yhteistyö; kollegoita ja yhdistyksiä käytetään tiedon ja oppimisen lähteinä. Kaikki Yakelin tutkimukseen osallistuneet osallistuivat jonkin sukututkimusorganisaation toimintaan joko reaali- tai virtuaalimaailmassa. Yakelin tutkimuksen mukaan sukututkijoilla ja –historioitsijoilla on vahva halu osallistua ja jakaa tietoa; tämä päti niin tiedon saamiseen kuin jakamiseenkin. (Yakel 2004, luku 5.)

2.3.3. Bee Gees –fanien tiedonhankinta

Heidi Häivälä tutki pro gradussaan (2004) Bee Gees –fanien tiedonhankintaa. Tutkimus keskittyi fanien tiedonhankintaan Internetin keskusteluryhmissä. Häivälä suoritti tutkimuksensa kahden eri Bee Gees –fanien suosiman keskustelupalstan kautta keräämällä ja analysoimalla palstalle lähetettyjä viestejä (yhteensä 437 kappaletta). Lisäksi Häivälä haastatteli sähköpostin kautta 13:ta Bee Gees –fania hankkiakseen lisätietoja siitä, miten fanit kokevat keskusteluryhmien käytön. Tutkimusmenetelmänä Häivälä käytti työssään etnografista tutkimusotetta. (Häivälä 2004, 25 – 27.)

Tämän tutkimuksen mukaan Bee Gees –fanien keskustelupalstoilla on tiedonhankinta vähäisemmässä roolissa kuin mielipiteiden vaihtaminen, keskustelu tai informointi. Tiedonhankintaa kyllä oli ja kysymyksiin yritettiin vastata niin hyvin kuin osattiin. Häivälä kirjoittaa fanien olevan loputtoman kiinnostuneita asiastaan ja jakavan mielellään omaa tietämystään ja samalla auttavan muita faneja. Häivälän tutkimuksesta nousi esille Bee Gees –fanien tiedonlähteinä kirjat ja lehtiartikkelit, lisäksi käytettiin televisiota, videoita ja DVD:tä. Kaikista tärkein tiedonlähde oli tutkimuksen mukaan fanien oma kokemus, tietämys ja asiantuntijuus eli vertaistuki oli tietoa hankkiessa tärkeintä, aivan samalla lailla kuin aiemmin tässä työssä käsitellyillä sukututkijoillakin. (Häivälä 2004, 29 – 48.)

2.3.4. Koiraharrastajien tiedonhankinta

Sari Säynäjoki (2005) tutki kandidaatin tutkielmassaan koiraharrastajien tiedonhankintaa. Tutkimus keskittyi aktiivisten eli kokeneiden koiraharrastajien tiedonhankintaan. Tutkimuksen aineisto kerättiin lomakekyselynä, johon vastasi 22 henkilöä. Lisäksi kaksi koiraharrastajaa piti päiväkirjaa koiriin liittyvästä Internetin käytöstään viikon ajan. (Säynäjoki 2005, 13 – 14.)

Säynäjoki (2005) löysi työssään monenlaisia tuloksia koiraharrastajien tiedonhankintaan ja -lähteisiin liittyen, nämä vaihtelivat tiedonhankinnan kohteen mukaan. Tutkimuksen mukaan ongelmatilanteissa tai koiran terveyteen liittyvissä tilanteissa turvaudutaan mielellään henkilölähteisiin (eläinlääkärit, kasvattajat jne.) kun taas esimerkiksi hankittaessa tietoa kilpailuista tai näyttelyistä turvaudutaan usein helposti saatavilla olevaan Internetiin tai keskustelupalstoihin. Koiran kouluttamiseen ja siihen liittyviin asioihin kuuluvaan tiedonhankintaan kuuluu oman kokemuksen käyttö, kokemusta pidetään tärkeänä tiedonlähteenä. Lisäksi asioista keskustellaan muiden harrastajien kanssa. Koiraharrastajat yleensäkin keskustelevat paljon keskenään ja vaihtavat näin tärkeitä tietoja ja kokemuksia. Kirjoja ja lehtiä koiraharrastajat lukevat yleisen mielenkiinnon, ei niinkään tiedon hankinnan vuoksi, kirjoittaa Säynäjoki. (Säynäjoki 2005, 17 – 29.) Tämän tutkimuksen tulokset antavat viitteitä siitä, millaista kissanomistajien tiedonhankinta voisi olla ja näitä kahta on hyvä vertailla keskenään. Seuraavaksi esiteltävän kandidaatin tutkielmani (Koivisto 2005) tulokset viittaavatkin saman suuntaisiin tuloksiin kuin Säynäjoen tutkimuksen havainnot.

2.3.5. Kissanomistajien tiedonhankinta

Tein kandidaatin tutkielmani samasta aiheesta syksyllä 2005. Tutkin työssäni kissanomistajien tiedonhankintaa yleisellä tasolla. Tutkimus pohjautui kyselyyn, johon vastasi 21 henkilöä. Pääasiassa tutkimuksen kohteina olivat kissatiedon lähteet.

Tutkimuksen perusteella kissanomistajat hankkivat eniten tietoa kirjoista, lehdistä, Internetistä, kissojen kasvattajilta ja eläinlääkäriltä. Ongelmatilanteissa turvauduttiin ensimmäisenä ammattilaisiin eli eläinlääkäreihin ja kissojen kasvattajiin. Tilanteita, joissa kissanomistajat tarvitsevat tietoa, on monenlaisia. Pääasiassa tietoa tarvitaan liittyen kissan ruokintaan, terveyteen ja yleiseen kissanpitoon/hoitoon (esimerkiksi kissan turkin hoitaminen ja aktiviteettien järjestäminen). Kyselyssä kysyttiin kissanomistajien mielipidettä siitä, millaisena he näkevät tiedon löytyvyyden ja saatavuuden tällä hetkellä. Enimmäkseen he olivat sitä mieltä, että tietoa löytyy kohtalaisen hyvin, mutta parannettavaa olisi silti paljon. Eniten toivottiin parannusta tiedon ajantasaisuuteen niin ihmislähteissä (varsinkin eläinlääkärit) kuin painetuissa ja sähköisissäkin lähteissä. (Koivisto 2005, 11 – 19.)

2.4. Kirjallisuuskatsauksen yhteenveto

Tämän tutkielman teoreettisena taustana on arkielämän tiedonhankinta, jonka alueelle kissanomistajien ja –kasvattajien tiedonhankinta sijoittuu. Yhtenä keskeisenä osana kirjallisuuskatsauksessa on Jenna Hartelin (2003) vakavan harrastuksen käsite ja harrastusten jakaminen eri osa-alueisiin. Kissanomistajien ja –kasvattajien tiedonhankintaa voi sanoa vakavaksi harrastukseksi perustuen Hartelin artikkeliin, jonka mukaan vakava harrastus vaatii henkilöltä paljon ja tiedonhankinta vastaa lähes ammatillista tiedonhankintaa.

Kirjallisuuskatsauksessa on esitelty muutamia aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia, joita on hyödynnetty tämän tutkimuksen tekemisessä. Aikaisemmista tutkimuksista varsinkin oma kandidaatin tutkielmani (Koivisto 2005), Heidi Häivälän (2004) Bee Gees –faneja käsittelevä pro gradu ja Sari Säynäjoen (2005) koiraharrastajien tiedonhankintaa käsittelevä kandidaatintutkielma ovat auttaneet kehittämään ideoita tätä tutkimusta suunniteltaessa. Edellä mainituista tutkimuksista on ollut apua mm. haastattelurungon suunnittelussa ja myös empiirisen aineiston analysointiprosessissa ja tulkinnassa.

Koska kissanomistajien ja –kasvattajien tiedonhankintaa on tutkittu niin vähän, ei tässä tutkimuksessa ollut mahdollista tukeutua mihinkään erityiseen tiedonhankinnan malliin. Tästä syystä tutkielma on rakennettu oman empirian eli haastatteluaineiston analyysin varaan. Aiempaa tutkimusta on kuitenkin hyödynnetty luvussa 5, jossa tehdään yhteenveto tutkimuksen tuloksista.

3. AINEISTON KERUU JA ANALYYSIPROSESSI

3.1. Tutkimusaineisto

Graduni pohjautuu empiiriseen aineistoon, jonka keräsin toukokuussa 2006 sähköpostihaastatteluilla ts. lyhyillä mini sähköpostihaastatteluilla. Haastateltavat rekrytoitiin kissaihminen suosimilta Internetin keskustelupalstoilta eli Lemmikkipalstojen Kissanpäiviltä (www.lemmikkipalstat.net) ja InCat-yhdistyksen forumilta (<http://forum.incat.fi>). Lähetin kaikille haastatteluun ilmoittautuneille henkilöille sähköpostilla saatekirjeen (ks. Liite 1) ja haastattelulomakkeen (ks. Liite 2). Vapaaehtoisia haastateltavia ilmoittautui kaikkiaan 92 kappaletta, heistä 74 palautti kahden viikon aikarajan sisällä täytetyn haastattelulomakkeen. Vastausaktiivisuus kohosi siis yllättävän korkeaksi, ts. noin 80%. Käytyäni kaikki vastaukset läpi rajasin aineistoa vielä niin, että valitsin mukaan 29:n kissanomistajan ja 14:ta kissan kasvattajan haastattelut. Nämä 43 haastattelua muodostavat tässä työssä käytettävän aineiston. 31:stä ehdokkaasta, joita ei otettu mukaan lopulliseen aineistoon voi rajauksen perusteluksi sanoa sen, että näiden haastateltujen vastaukset olivat niin lyhyitä, ettei niistä saanut kovinkaan paljoa tutkimukseen. Siksi päätin rajata tarkasteluni haastatteluihin, joista löytyi enemmän perusteellisia vastauksia kysytyihin asioihin.

3.2. CMC – computer-mediated communication tiedonkeruun menetelmänä

Käytin aineiston analyysin apuna Chris Mannin ja Fiona Stewartin (2000) kirjaa *Internet communication and qualitative research: a handbook for researching online*, jossa esitellään tietokonevälitteisen viestinnän (computer-mediated communication/CMC) perinteitä. Tarkemmin sanoen kyse on tekstin välityksellä tapahtuvasta keskustelusta. Tätä lähestymistapaa on käytetty monissa tutkimuksissa, joissa on tutkittu mm. koulutusta ja virtuaalimaailmaa. Käytännössä CMC:n hyödyntäminen tapahtuu useimmiten sähköpostin tai WWW-lomakkeen avulla. (Mann & Stewart 2000, 3 – 5.)

3.2.1. CMC:n vahvuudet

Mann & Stewart (2000) listaavat kirjassaan CMC:n hyviä ja huonoja puolia. Hyviä puolia on mm. haastateltavien tavoitettavuus: maantieteelliset etäisyydet eivät estä tutkimukseen osallistumista tai sen toteuttamista. Esimerkiksi sähköpostitse voi olla helpompi tavoittaa henkilöitä, joita ei tavoitettaisi jostain syystä kasvokkain tapahtuvalla haastattelulla. Syitä tällaiseen tavoittamattomuuteen voi olla esimerkiksi liian intiimi tutkimusaihe, räjähdysherkät aiheet esimerkiksi politiikassa tai se, että henkilö on vankilassa tai jossain muussa suljetussa laitoksessa. CMC:n käyttöä puoltaa kustannustehokkuus. Alkukustannusten (esimerkiksi tietokoneen hankinta jne.) jälkeen kustannukset ovat kohtalaisen pienet verrattuna muihin tutkimusmuotoihin. Tutkija säästää aikaa ja rahaa, kun ei tarvitse matkustaa tapaamaan haastateltavia tai lähettää kyselyitä postitse. Lisäksi tutkijan ei tarvitse nauhoittaa mitään eli erillistä nauhoituslaitteita ei tarvita eikä

nauhoitusten litterointiin mene aikaa. Haastateltavien kannalta CMC:ssä on hyvä se, ettei haastateltavien tarvitse mennä tapaamispaikkaan, vaan tutkimukseen voi osallistua koska tahansa vaikkapa kotoaan tai jostain muusta valitsemastaan paikasta. (Mann & Stewart 2000, 17 – 21.)

Kun verrataan CMC:tä kasvokkain tapahtuvaan haastatteluun, voidaan huomata monia tutkimusta helpottavia seikkoja. Yksi näistä on se, että kun kaikki tieto tallentuu analyysiä varten, tutkijalta ei jää mitään kohtia haastattelusta pois tai mitään ei tulkita tarpeettomiksi, kuten voi käydä litteroitaessa haastatteluja nauhalta. Valmiiksi tekstin muodossa saatua dataa on helppo käsitellä ja analysoida, näin voidaan hypätä yli ns. aineiston purkamisen vaihe. (Mann & Stewart 2000, 22 – 23.)

3.2.2. CMC:n puutteet

CMC:n hyödyntäminen vaatii tietokonetaitojen riittävää hallintaa. On hyvin tärkeää, että sekä tutkija itse että haastateltavat osaavat käyttää esimerkiksi sähköpostia. Tutkijalle voi olla haasteellista löytää haastateltavia tutkimukseensa, tämän lisäksi voi olla haastavaa saada haastateltavat pysymään mukana tutkimuksessa loppuun saakka. Lisäksi ongelmaksi voi muodostua haastateltavien kokema häiriköinti ja hyväksikäyttö, jos heidän yhteystietonsa vuotavat jostain syystä muille. Toinen häiriköinnin aiheuttaja voi olla ryhmässä tapahtuva toiminta, jossa jotakin henkilöä mahdollisesti syrjitään tai syytellään jostakin. (Mann & Stewart 2000, 26 – 30, 54.)

3.2.3. Sähköpostihaastattelu

Sähköpostihaastattelussa on kolme toteuttamisen vaihtoehtoa. Yhtenä on HTML-muodossa lähetettävä sähköpostikysely, sitä käytettäessä vastaajalla tulee olla sähköposti, jolla voidaan avata HTML-muotoisia viestejä. Toinen tapa on lähettää kysely normaalin sähköpostin tapaan, joten vastaaja ei tarvitse kuin toimivan sähköpostin, jolla voi lähettää vastauksensa takaisin tutkijalle ohjelman reply-toiminnolla. Kolmas vaihtoehto sähköpostihaastattelun toteuttamiseksi on lähettää kysely sähköpostin liitteenä, jolloin vastaaja avaa liitteen ja vastattuaan siihen tallentaa sen omalle koneelleen ja lähettää sitten täytetyn lomakkeen takaisin tutkijalle. (Mann & Stewart 2000, 67 – 68.) Tässä gradussa on aineisto kerätty käyttämällä viimeksi mainittua vaihtoehtoa.

Sähköpostihaastattelussa vastaukset saadaan yleensä nopeammin kuin esimerkiksi normaalin postin kautta tapahtuvalla haastattelulla. Lisäksi vastausprosentti näyttäisi nousevan korkeammaksi käytettäessä sähköpostia. (Mann & Stewart 2000, 69.) Tutkimuksen toteuttamisen haasteena on saada osallistuja pysymään mukana tutkimuksen loppuun saakka, sillä monesti haastateltavat jättäytyvät pois tutkimuksesta kesken kaiken jopa ilmoittamatta syytä. (Mann & Stewart 2000, 152.) Omassa tutkimuksessani tuli esille 18 tällaista tapausta: he eivät osallistuneet haastatteluun, vaikka olivat itse siihen ilmoittautuneet. Yksi henkilö ilmoitti sähköpostitse, ettei osallistukaan, koska koki vastaamisen liian vaativaksi. Muut tutkimuksesta pois jättäytyneet eivät ilmoittaneet mitään syytä pois jättäytymiselleen.

3.2.4. Sähköpostihaastattelun arviointia

CMC on yhdistelmä tekstiä ja puhetta; se on oma uusi kommunikaation muoto. Monesti CMC:tä katsotaan kahdesta näkökulmasta. Yhtäältä CMC tuottaa monipuolista tietoa, mutta toisaalta CMC voi tuottaa pinnallista ja jopa väärää tietoa tutkittavasta aiheesta. (Mann & Stewart 2000, 182 – 184.)

CMC:n käyttöä tukee se, että vastaaja voi käyttää vastaamiseen niin paljon aikaa kuin hän tarvitsee. Vastausta ei tarvitse antaa heti vaan sitä voi miettiä rauhassa ja vastata, kun siltä tuntuu. Lisäksi vastaajan ei tarvitse vastata kaikkiin kysymyksiin kerralla vaan hän voi vastata vaikkapa yhteen kysymykseen ja miettiä vastausta toiseen, johon vastaa vasta myöhemmin. Vastaaja voi myös käydä läpi jo antamansa vastaukset ja mahdollisesti muuttaa niitä ja tehdä lisäyksiä. Näin vastaaja voi panostaa kunnolla vastaamiseen ennen kuin palauttaa vastauksensa tutkijalle. Lisäksi CMC:n käyttöä puoltaa se, että Online-dataan eli sähköisesti kerättyyn aineistoon ei vaikuta ympäristö ja muut mahdolliset tekijät (esimerkiksi tutkijan paikallaolo jne.) toisin kuin esimerkiksi kasvokkain tapahtuvassa haastattelussa. Toisaalta CMC:tä käytettäessä ei voida hyödyntää elekieltä eikä muita sellaisia keinoja, joita voidaan käyttää kasvokkain tapahtuvassa haastattelussa. Tämä seikka vaikuttaa siihen, että kielellä ja tekstillä on suuri painotus kommunikaatiossa. (Mann & Stewart 2000, 186, 197.)

Valitsin graduni aineistonhankinnan tavaksi sähköpostihaastattelun, koska se tuntui mielestäni parhaalta mahdolliselta tavalta toteuttaa tutkimus. Olen kandidaatin tutkimuksessani (2005) käyttänyt kyselylomaketta ja totesin, että saisin enemmän irti

laadullisella tutkimusotteella. Näin ollen harkitsin kahden vaihtoehdon välillä: mietin tekisinkö kasvokkain tapahtuvan teemahaastattelun vai sähköpostilla tapahtuvan haastattelun. Päädyin jälkimmäiseen, koska se oli ajankäytöllisesti järkevämpi toteuttaa. Lisäksi sain sitä kautta osallistujia tutkimukseeni ympäri Suomea, teemahaastattelussa otos olisi rajautunut oman asuinseutuni läheisyyteen. Päädyin laatimaan lomakkeen, jossa oli lähinnä avoimia kysymyksiä, näin kysely oli pikemminkin haastattelumainen kuin pelkkä kyselylomakkeen täyttö. Tässä kohdin sähköpostin käyttö haastattelun jakamiseen toi sen hyödyn, että vastaajilla oli aikaa täyttää lomaketta ilman paineita siitä, että sen tulisi olla heti valmis, aivan kuten Mann & Stewart (2000) kirjassaan huomioivat.

4. TUTKIMUKSEN TULOKSET JA TULKINTA

4.1. Taustatiedot

Aineisto koostuu kolmen miehen ja 40:n naisen vastauksista. Heistä 29 on tavallisia kissanomistajia ja 14 kasvattaa kissoja. Ikäjakauma on laaja; haastateltujen keski-ikä on noin 31 vuotta, nuorimman vastaajan ollessa 17-vuotias ja vanhimman 53-vuotias. Haastatellut asuvat eri puolilla Suomea pääkaupunkiseudulta Ouluun saakka.

Haastateltujen omistamien kissojen lukumäärä vaihteli suurestikin yhdestä 23:een kissaan, keskimäärin kissoja oli taloudessa noin neljä. Useimmat vastaajat olivat omistaneet kissoja jo vuosia, keskimäärin noin 10 vuotta. Kuitenkin tässä tutkimuksessa oli mukana myös tuoreempia kissanomistajia, joista yhdellä oli ollut kissa vasta kolme kuukautta. Tutkimuksessa oli mukana myös vanhoja kissanomistajakonkareita, joilla oli

ollut kissa jo jopa 20 – 35 vuotta. Kolmetoista henkilöä vastasivat omistavansa yhden tai useamman kotikissan ts. kissan, jolla ei ole rekisterikirjaa; rotukissa oli kahdeksassatoista taloudessa. Kaksitoista henkilöä vastasivat omistavansa sekä kotikissan että rotukissan.

Muita lemmikkieläimiä kuin kissoja oli tässä tutkimuksessa kuudellatoista henkilöllä. Kissan lisäksi monella näistä henkilöistä oli koira, kaloja, lintuja, jrsijöitä (mm. kani, marsu ja gerbiili), kilpikonna tai sammakko.

Kysyttäessä yhdistystoiminnasta 30 henkilöä vastasi kuuluvansa johonkin kissayhdistykseen; näitä olivat rotukissa-, kotikissa- ja eläinsuojeluyhdistykset sekä rotuyhdistykset. Kissojen kasvattajista kaikki vastaajat kuuluivat vähintään yhteen yhdistykseen. Tavalliset kissanomistajat olivat yhdistystoiminnassa mukana yleensä vain rivijäseninä. Kasvattajat ilmoittivat olevansa aktiivisemmin yhdistysten toiminnassa mukana: vastaajista löytyi mm. yhdistysten puheenjohtajia, sihteerejä, hallituksen jäseniä jne. Tutkimukseen osallistui myös yksi kissanäyttelyissä toimiva, kansainvälinen kaikkien kategorioiden (allround-) tuomari.

Yhdeksällä vastaajista ei ollut haastatteluhetkellä muita kuin kissoihin liittyviä harrastuksia. Ne, joilla oli muitakin harrastuksia, ilmoittivat harrastavansa mm. lukemista, liikuntaa eri muodoissa, käsitöitä, maalaamista, valokuvausta, puutarhanhoitoa, musiikin kuuntelua, vapaaehtoistoimintaa ja muita vapaa-ajan aktiviteetteja.

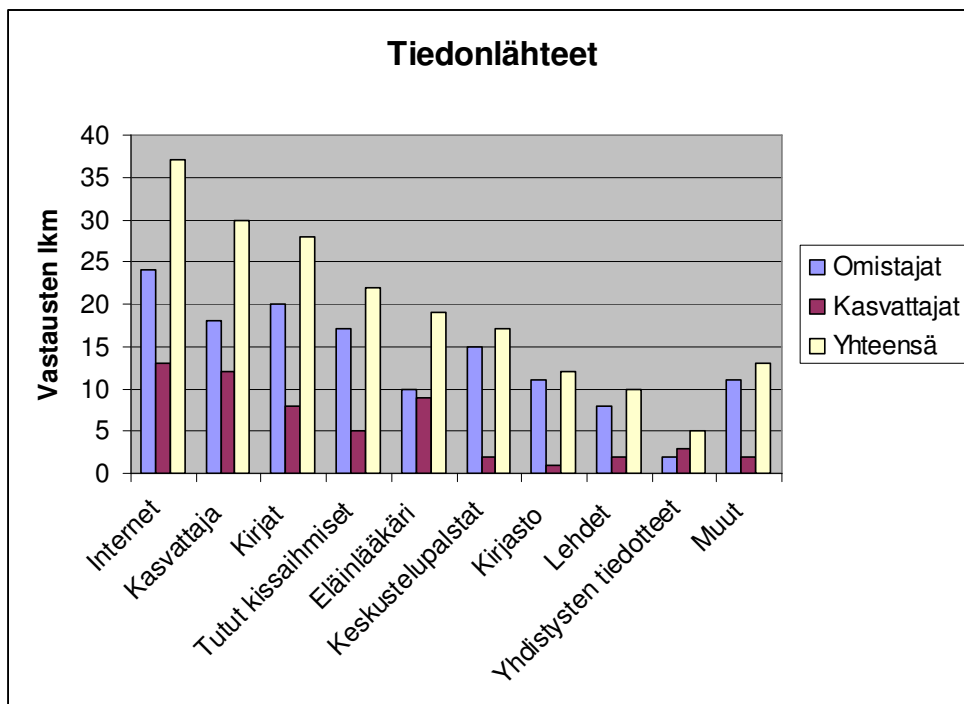
Haastatteluun osallistui 14 kissankasvattajaa. Heillä oli vaihtelevasti kokemusta kasvattamisesta: yhdellä haastatelluista oli vasta tulossa ensimmäiset pennut ja kokenein oli kasvattanut kissoja jo 20 vuotta. Keskimäärin he olivat kasvattaneet kissoja noin viisi vuotta. Tutkimuksessa mukana olevilla kasvattajilla oli kasvatettavanaan monia rotuja kaikista eri kategorioista, joita on neljä (I. Kat. pitkäkarvat ja exotic, II. Kat. puolipitkäkarvat, III. Kat. lyhytkarvat- ja somalikissat, IV. Kat. itämaiset kissat). (ks. Suomen Kissaliiton internetsivu, <http://www.kissaliitto.fi/rodut.php>)

4.2. Tiedonhankinta

Tässä luvussa käsitellään tarkemmin tutkimuksesta nousseita tuloksia. Alaluvuissa käsitellään aiheittain tehdyn haastattelun kysymyksiä ja niihin saatuja vastauksia. Näissä myös vertaillaan tavallisten kissanomistajien ja kissan kasvattajien vastauksia keskenään.

4.2.1. Kissanomistajien ja –kasvattajien tiedonlähteet

Tutkimukseen osallistuneet kissanomistajat ja –kasvattajat ilmoittivat monia tiedonlähteitä ja –kanavia, joista he hankkivat tietoa kissoista ja niiden hoitamisesta. Kuviossa 3 on eritelty vastaajien useimmiten ilmoittamat tiedonlähteet ja –kanavat.

Kuvio 3. Kissanomistajien tiedonlähteet

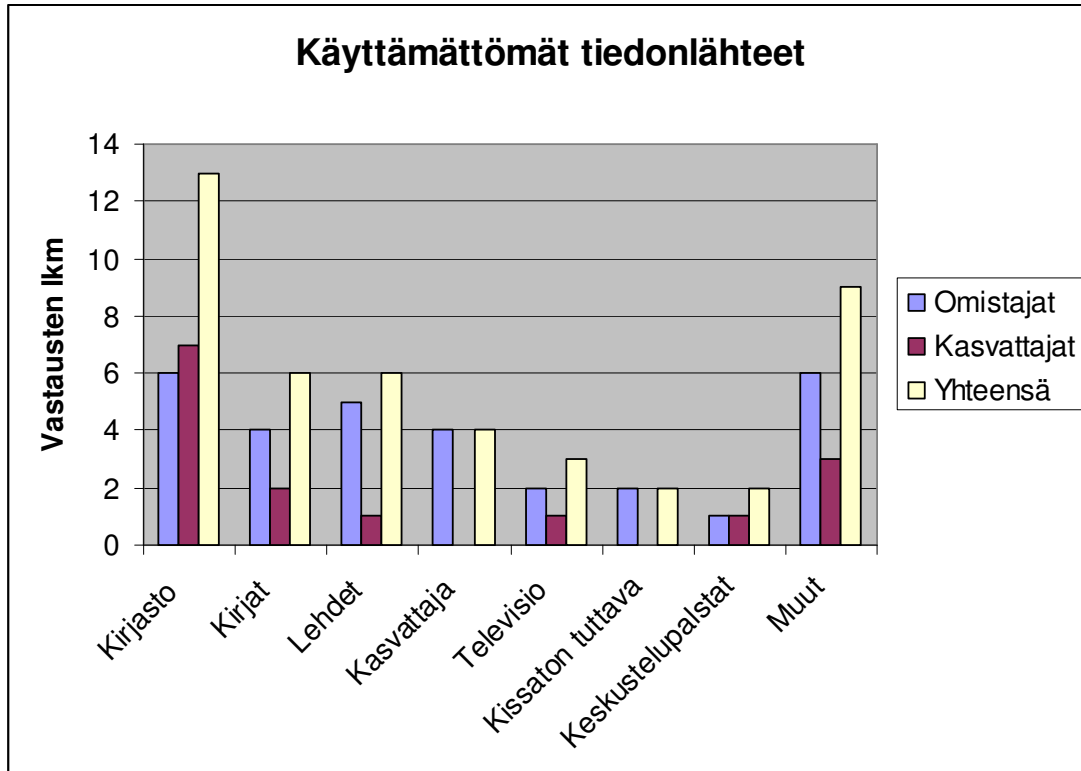
Eniten kissanomistajat ja –kasvattajat käyttävät tiedonlähteenään/kanavanaan Internetiä; 37 haastateltua 43:sta ilmoittivat sen tärkeäksi tiedonlähteeksi. Toiseksi tärkeimpänä on kissojen kasvattajat, joita lähteenään käyttävät 30 henkilöä. Kolmanneksi eniten käytetään kirjoja ja sen jälkeen tulevat ihmiskontaktit eli tutut kissaihmiset ja eläinlääkäri. Käytettyjä lähteitä/kanavia olivat myös keskustelupalstat, kirjasto, lehdet, kissayhdistykset ja niiden tiedotteet, lemmikkikaupat ja kissanäyttelyt. Monet haastatelluista ottivat jo tässä kohtaa esiin lähdekriittisyyden, varsinkin Internetin tapauksessa. Eräs haastatelluista kommentoi asiaa näin:

Kaikista mahdollisista. Lapsena on tullut luettua kaikki kissakirjallisuus mitä on ollut saatavana ja vanhemmiten on myös tullut ostettua kaikki etäisesti kiinnostava sekä englannin että saksan kielellä. Tällä hetkellä paras tiedonlähde on kiistämättä internet, luonnollisestikin sillä varauksella että lukijalla on sen verran kokemusta että tiedonlähteen kriittinen arviointi sujuu luontevasti. Kasvattajalta on tullut lähinnä kokemuseräistä hyvää tietoa mm. näyttelyyn

valmistautumisesta, turkin hoidosta ja eri geenien ilmenemisestä erilaisten risteytysten ulkoasussa. (Haastateltu nro 11)

Tämän tutkimuksen perusteella kissojen kasvattajilla on Internetin lisäksi tärkeämpää olla ihmislähteitä ja kontakteja kuin tavallisilla kissanomistajilla, joilla Internet, kirjat ja muut kirjalliset lähteet ovat lähdelistan kärkipäässä. Kissanomistajien ja –kasvattajien tiedonlähteiden välillä on suuri ero varsinkin, kun katsotaan kirjojen ja keskustelupalstojen käyttöä. Tavalliset kissanomistajat käyttivät näitä kahta lähdettä suhteessa huomattavasti useammin kuin kasvattajat. Tämän tutkimuksen tulokset tukevat osaltaan aikaisemmin tekemääni tutkimusta, jossa kissanomistajien tiedonlähteet olivat lähes samoja kuin tässä tutkimuksessa. Internetin osuus kissatiedon hankinnassa on tässä tutkimuksessa noussut suuremmaksi kuin kandidaatin tutkielmassani.

Kysyttäessä vastaajilta mitä lähteitä/kanavia he eivät käytä ollenkaan tiedon hankinnassa nousi kirjasto selvästi esiin aineistosta. Kuviossa 4. on eritelty lähteitä, joita ei vastausten mukaan käytetä.

Kuvio 4. Tiedonlähteet, joita ei käytetä tiedonhankinnassa

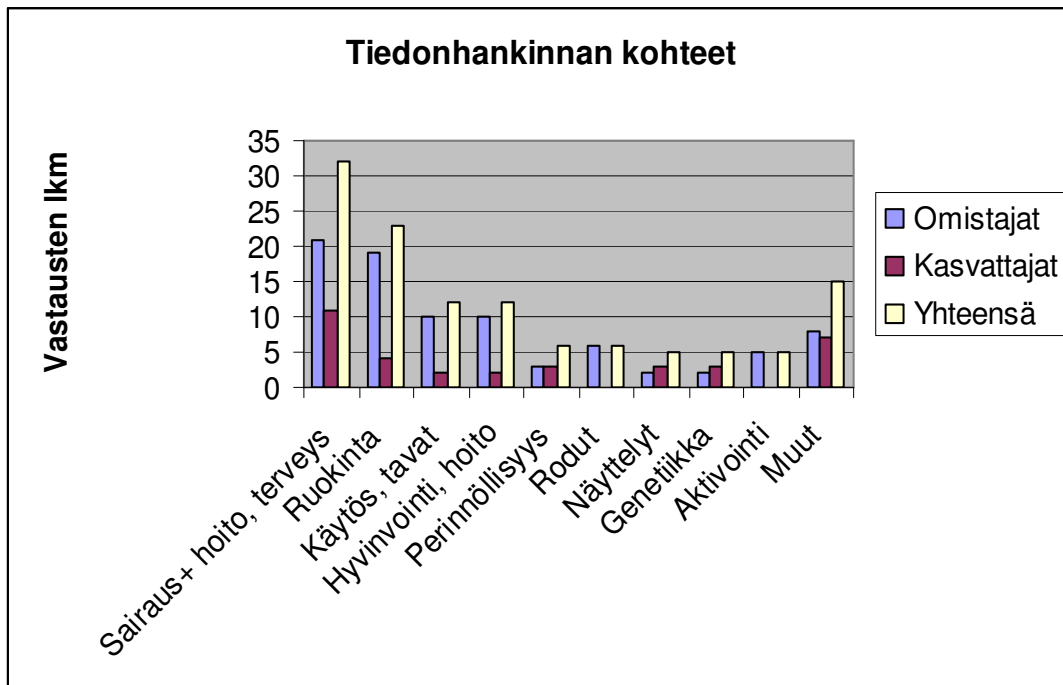
Kirjaston ilmoitti 13 henkilöä olevan huono tiedonlähde, heistä kuusi oli tavallisia kissanomistajia ja seitsemän kasvattajaa. Kirjoja ja lehtiä ei myöskään käytetty lähteenä kissatiedon hankinnassa. Neljä kissanomistajaa ilmoitti, etteivät he käytä kasvattajan apua lähteenä, sillä heillä ei ollut rotukissaa ja näin he eivät myöskään tunteneet yhtään kasvattajaa. Televisiota, radiota ja sanomalehtiä ei käytetty lähteenä, koska niistä ei juurikaan ole saatavissa tietoa. Neljä henkilöä ei osannut tai halunnut vastata tähän kysymykseen. Yhdeksän henkilöä (seitsemän kissanomistajaa ja kaksi kasvattajaa) ilmoittivat käyttävänsä kaikkia mahdollisia lähteitä hyväkseen kissatiedon hankinnassa. Tässä esimerkiksi pari vastausta:

Mielestäni mitään tietolähdettä ei voi suoralta kädeltä sulkea pois. Kaikki tieto on arvokasta, jollei nyt sitten kissatietouden lisäämisen näkökulmasta, niin ainakin kulttuurillisena ilmiönä... (Haastateltu nro 11)

Kirjastojen vanhat opukset eivät ole käytössäni. Ei myöskään internetin keskustelupalstat, sillä siellä on liikaa mielipiteitä ja sitä oikeaa tietoa on vaikea löytää. Nuo sivut ovat lähinnä viihteellistä keskustelua minulle. (Haastateltu nro 42)

Tavalliset kissanomistajat ilmoittivat enemmän käyttämättömiä lähteitä kuin kissojen kasvattajat. Kasvattajien kritiikki kohdistui muutamaankin tiettyyn lähteeseen (kirjasto, kirjat ja media), joita ei käytetty.

Tarve tiedon hankintaan syntyy yleensä, kun vastaan tulee uusi asia tai jokin ongelma, johon lähdetään etsimään vastausta. Myös mielenkiinto erilaisia asioita kohtaan tai vanhan tiedon päivitys nostattaa tarpeen hankkia tietoa. Kuviossa 5. on esitelty millaista kissatietoa kissanomistajat ja –kasvattajat yleensä hankkivat.

Kuvio 5. Millaista tietoa yleensä hankitaan

Yleisin syy, miksi kissatietoa hankitaan on kissan sairaus ja sen hoito ja kissan terveys ja sen ylläpitäminen. 32 haastateltua ilmoitti nämä tiedonhankintansa syyksi. Kissan

ruokinta ja siihen liittyvät asiat olivat toiseksi suosituin, lisäksi kissan käytös/tavat ja hyvinvointi ja hoito (esim. turkinhoito, vessan kuivikkeen valinta jne.) olivat tärkeitä tiedon hankinnan syitä. Lisäksi vastaajat mainitsivat hankkivansa tietoa sellaisista aiheista kuin rodut, perinnöllisyys, kasvatus, kissan aktivointi, turvallinen ulkoilu (esim. tarha- ja valjasulkoilu), näyttelyt ja eläinsuojelutyö. Tässäkin kohtaa tämän tutkimuksen tulokset tukevat kandidaatin tutkielmani tuloksia, joiden mukaan kissanomistajat hankkivat tietoa kissan hyvinvointiin, terveyteen ja sairauksiin liittyen. Tässä muutamia esimerkkejä vastauksista:

Yleisin tilanne on varmaan sellainen kun joku kissoistani sairastuu tai käyttäytyy muuten oudosti. [...] Vaikka eläinlääkäri usein osaa auttaa tällaisissa tilanteissa, on oman mielenrauhan vuoksi hyvä hankkia itsekin tietoa aiheesta ja erityisesti saman asian kokeneilta. Lisäksi myös ravintoasiat ovat sellaisia joista tulee ja on tullut hankittua paljon tietoa juuri netistä. [...] Lyhyesti voisi sanoa, että etsin sopivassa suhteessa sekä faktoja että kokemuksia.

Ja tietenkin rotukissaa hankkiessa netti oli ihan ykkönen, [...] Nykyään etsin paljon tietoa rodustani yleensäkin, genetiikasta yms. koska yritän siitoskollin omistajana pitämään itseni edes jonkin verran ajan tasalla niissä kiemuroissa. (Haastateltu nro 15)

Tiedonhankinta tulee ajankohtaiseksi silloin, kun on jokin ongelma edessä, johon ei aiemmin ole törmännyt. (Haastateltu nro 24)

Tiedonlähteitä/kanavia valitessa kissanomistajat ja -kasvattajat arvostavat lähteen luotettavuutta, asiantuntevuutta ja ajankohtaisuutta. Myös suomenkielinen lähde, tiedon antajan kokemus ja tiedon helppo saatavuus ovat hyvin arvostettuja ominaisuuksia. Lisäksi vastaajat ilmoittivat arvostavansa tutkittua tietoa, jonka voi tarkistaa ja todeta sen olevan todenmukaista. Esimerkkejä:

Asiantuntevuus ja luotettavuus. Niitä on tietenkin vaikea arvioida jos ei itse tiedä asiasta sen enempää. Hankinkin tietoa usein eri lähteistä ennen kuin päätän, mitä

teen. Vanhatkin neuvot ovat hyviä, mutta ajankohtaisuus on usein tärkeää. [...]
(Haastateltu nro 9)

Kirjoja lukiessa pitää aina ottaa huomioon se, milloin kirja on painettu. Osa kissanhoito-oppaista saattaa sisältää hyvinkin vanhentunutta tietoa esim. kissanpennun luovutusiästä. Netin keskustelupalstoilta saatu tieto on yleensä ainakin ajankohtaista ja omaa järkeä käyttämällä voi myös päätellä onko se luotettavaa. Jos tieto on saatavissa omalla äidinkielelläni arvostan sitä paljon. [...] Arvostan siis eniten tiedon ajankohtaisuutta ja tiedon antajan omaa kokemusta asiasta. Luotettavuus on myös tärkeää. (Haastateltu nro 28)

Kissojen kasvattajat ja tavalliset omistajat olivat tässä kohtaa hyvin samoilla linjoilla, ainut kohta, jossa he olivat eri mieltä oli kielikysymys. Kasvattajat eivät pitäneet lähteen kieltä kovinkaan tärkeänä, kun taas kissanomistajat halusivat käyttää suomenkielisiä lähteitä.

4.2.2. Tiedonhankinnan esteet

Haastatellut ilmoittivat monia esteitä kissatiedon hankinnassa. Näistä ongelmallisimmat olivat vanhan tai puutteellisen tiedon ja ristiriitaisten tietojen yleisyys. Lisäksi ongelmallisiksi koettiin eriävät mielipiteet, vanhat uskomukset, eläinlääkäreiden tietojen puutteellisuus ja vanhentuminen, tiedon saavuttamattomuus ja se, ettei tietoon voi luottaa. Osassa vastauksista toivottiin lisää rehellisyyttä kissaharrastuksen pariin, sillä viisi vastaajaa koki ongelmalliseksi sen, ettei asioista kerrota suoraan vaan esimerkiksi kissojen sairauksista vaietaan. Neljä kissanomistajaa ilmoitti, etteivät he ole kohdanneet minkäänlaisia ongelmia kissatiedon hankinnassa. Kaikki kasvattajat ilmoittivat kohdanneensa jonkinlaisia ongelmia, pääasiassa luottamuksen kanssa. Tässä muutama esimerkki vastauksista:

Asioista ei kerrota suoraan, varsinkaan periytyvien sairauksien kohdalla. Kasvattajat pelkäävät kai tulevansa leimatuksi. Myös foorumeilla esille tuleva joukkohysteria ja lynkkausmentaliteetti haittaa ajoittain tiedon suodattamista. Joistain aiheista ei ole tarpeeksi tietoa saatavilla olevissa kirjoissa, eikä internetissä. Yleiskielisiä asiallisia teoksia on myös liian vähän. [...] Tällä hetkellä osa kasvattajista, jotka tietävät paljon, eivät mielellään jaa tieto-taitoaan, eli tieto on olemassa, mutta sen saaminen on kiven takana. (Haastateltu nro 12)

Netissä ongelmana on tietenkin se tiedon luotettavuus, ihan kaikkeen ei netissäkään voi luottaa vaan tervettä järkeä on mielestäni hyvä käyttää. Myös se että netistä on helppo ottaa materiaalia pois on välillä harmillista, esim. viime viikolla lukemani mielenkiintoinen artikkeli ei enää tällä viikolla välttämättä ole luettavissa. [...] Tietojen päivitys tai paremminkin päivittämättömyys on myös sellainen asia joka välillä kismittää. (Haastateltu nro 15)

Tietojen ristiriitaisuus keskenään ja puutteellinen tieto, joka ei vastaa olennaiseen. (Haastateltu nro 5)

Tässä kohtaa on hyvä verrata tuloksia kandidaatin tutkielman (2005) havaintoihin. Myös tuohon tutkimukseen osallistuneet olivat samoilla linjoilla tämän tutkimuksen vastaajien kanssa. Myös tuolloin vanhan ja puutteellisen tiedon ongelmallisuus nousi esiin. Myös eläinlääkäreitä arvosteltiin siitä, ettei kissoihin kiinnitetä huomiota samalla tavalla kuin esimerkiksi koiriin, joista eläinlääkärit tietävät paljon. Molemmissa suorittamissani tutkimuksissa toivottiin eläinlääkäreiden kiinnittävän enemmän huomiota kissatietouteen.

Yhtenä tiedonhankinnan ongelmana voi olla tiedon löydettävyys. Kysyttäessä, löytääkö kissatietoa helposti lähes kaikki vastasivat myöntävästi. Kaksi henkilöä ilmoitti, että tietoa on kohtalaisen vaikea löytää, kun taas 31 henkilöä ilmoitti tiedon löytyvän helposti tai kohtalaisen helposti. Loput vastaajista ilmoitti tiedon löytymisen riippuvan tilanteesta; joissakin tilanteissa tietoa löytyy helposti ja toisissa ei löydy kuin kovalla etsimisellä (jos silläkään). Tietoa löytyy vastaajien mukaan helposti Internetistä ja kasvattajilta. Nykypäivänä kun on monia erilaisia tiedonlähteitä, tiedonhankinta on helppoa. Kuitenkin tärkeää vastaajien mielestä on muistaa olla kriittinen löytämäänsä tietoa kohtaan.

Tiedonhankinnan voi tehdä vaikeaksi se, että useimmissa tapauksissa vastaajien mukaan täytyy tietää mitä etsii, jotta löytäisi vastauksen. Vaikeimmaksi tilanteeksi vastaajat ilmoittivat esimerkiksi jonkin sairauden ja sen hoidon ja vaikutusten löytämisen. Myös kasvatuksessa kohtaa ongelmia, joihin voi olla hankalaa etsiä tietoa (esim. sukutaulujen etsintä tms.). Tässä pari esimerkkiä vastauksista.

Ei minulla ole koskaan ollut ylitsepääsemättömiä ongelmia löytää tietoa tästä asiasta. Internetissä löytyy hyvin tietoa (ja ”vertaistukea”) kissan tai muun lemmikin omistajalle. Kirjojen etsiminen kirjastosta on myös ollut minulle aina tuttua, joten siinäkin asiassa en ole kohdannut ongelmia. (Haastateltu nro 28)

Tietoa on jopa ylenpalttisesti tarjolla, mutta sen löytäminen riippuu paljon myös tiedon etsijän valmiuksista. Hyvä lukutaito, runsas sanasto, jonkinlainen kielitaito, mediakriittisyys ja tietotekniikan taidot tekevät tiedon hakemisesta helppoa. (Haastateltu nro 30)

4.2.3. Vastaajien kokemuksia kissatiedon hankinnasta

Kysyin haastattelulomakkeessani kissanomistajilta ja –kasvattajilta missä he näkisivät parantamisen varaa, kun puhutaan kissatiedon hankinnasta. Yhdeksän vastaajaa eivät halunneet tai osanneet vastata tähän kysymykseen. Saamistani vastauksista nousi esiin mm. toivomus yhteenkootuista tiedoista, joista olisi kaikkien kissanomistajien helppo hankkia tietoa kissoista ja niiden hoitamisesta. Tiedon päivitys kaikissa eri muodoissa (kirjat, Internet, eläinlääkärit jne.) on asia, johon moni vastaajista toivoi parannusta, sillä päivitetty tieto auttaisi monia kissanomistajia saamaan kissallensa hyvän elämän. Moni toivoi myös parannusta siihen asenteeseen miten kissoista ja niiden hoidosta ajatellaan ja miten kissojen asema nähdään nyky maailmassa.

Asenne kissoja kohtaan tulisi saada muuttumaan, arvostusta lisättyä sekä oikeanlaisen hoidon toteutumista vaikkapa matkimalla koirapuolen tiedotuksen tapaa. kasvattajat voisivat laittaa kotisivuillensa tietoiskuja, eläinsuojeluyhdistykset samoiten. (Haastateltu nro 7)

Olisi kerrassaan ihanaa, jos jollakulla eläinlääkärillä olisi aikaa ja energiaa + resursseja ryhtyä vastaamaan kysymyksiin on-line, jolloin asiantuntevan vastauksen saisi hyvinkin nopeasti. Epätodennäköistä, että kovinkaan pian on mahdollista.. (Haastateltu nro 18)

Edellä mainitun haastatellun (18) esimerkissä ilmenee toivomus eläinlääkärin online-palstasta. Tätä toivoivat muutamat muutkin. Ns. mutu-tieto sai osakseen kritiikkiä; myös tältä osin monet haastatelluista muistuttivat lähdekritiikistä ja sen tärkeydestä.

Kysyin haastateltavilta myös millaisissa tilanteissa he hankkivat tietoa ja pyysin kertomaan esimerkkejä kissatiedon hankinnan tilanteista. Pääasiassa tietoa hankitaan ongelmatilanteissa, joita yleensä ovat kissan sairaus ja sen hoito tai yleensä kissan terveyteen tai käytökseen liittyvät asiat. Tietoa hankitaan myös mm. omasta kiinnostuksesta kissoja kohtaan tai jonkin uuden tilanteen tullessa vastaan. Lisäksi moni hankkii tietoa, koska he haluavat päivittää vanhat tietonsa eli pysyä mukana kaikissa kissamaailman uutisissa. Ongelmatilanteiden lisäksi tietoa hankitaan myös jokapäiväisemmissä asioissa, joita ovat mm. kissan ruokinta, turkin hoito, aktiviteettien järjestäminen kissalle, kissan turvallinen ulkoilu ja kissanäyttelyt. Nämä tulokset tukevat aikaisemmin saatuja tuloksia ja antavat viitteitä siitä, että tutkimus onnistuu syventämään aikaisemmin tekemääni työtä. Tässä esimerkkejä millaisissa tilanteissa vastaajat hankkivat tietoa:

Jos jokin ihmetyttää, usein kaivan tietoa jo etukäteen, tai kahlaan kaiken tiedon, minkä käsiini saan. Taisin viimeksi lukea kissanäyttelystä PiRokin sivuilta netistä, koska ensimmäinen kissanäyttely on edessä. (Haastateltu nro 12)

Viimeksi kissani halvaantui ja hankin tietoa syistä, jotka siihen olisivat johtaneet ja mahdollisista hoitomuodoista. Usein tiedon hankinta liittyy sairastumiseen tai käytöshäiriöihin. (Haastateltu nro 22)

Etsin tietoa kaikissa sellaisissa tilanteissa joissa vastaan tulee asia josta en ennestään tiedä tarpeeksi. Viimeksi etsin tietoa internetistä eräästä perinnöllisestä kissojen silmänsairaudesta ja sen hoidosta ja ennusteesta. (Haastateltu nro 31)

4.2.4. Kasvattajien kissatiedon hankinta

Selvitin erikseen kissankasvattajien tiedonhankintaa, koska halusin saada selville eroaako tavallisen kissanomistajan ja –kasvattajan kissatiedon hankinta toisistaan. Kaikki haastatteluun osallistuneet kasvattajat ilmoittivat, että heidän mielestään kasvattajilla esiintyy kissanomistajia useammin tiedonhankintaa vaativia tilanteita. Useimmat kasvattajat olivat vahvasti tämän kannalla. Jotkut olivat vähän varovaisempia kommentissaan, kuten seuraavat esimerkit osoittavat:

Kyllä esiintyy, kasvatinomistajia pitää pystyä neuvomaan tilanteessa kuin tilanteessa, ja on suotavaa että tämä tieto on myöskin ajankohtaista ja oikeaa. Tämän lisäksi täytyy pysyä kärryillä ajankohtaisista säädöksistä ja toimia niiden mukaan kasvatustyössä. (Haastateltu nro 24)

Todennäköisesti kyllä. Tai sanotaan, että ainakin pitäisi esiintyä. Kasvattajan velvollisuus on nimittäin mielestäni hankkia koko ajan lisää tietoa ja elää ”ajan hermolla” mm terveystutkimusten suhteen. Jos kasvattaja ei näe tarpeelliseksi selvittää itselleen asioita ja jollei hänen päässä edes kysymyksiä synny, niin se on jo pelottava tilanne! (Haastateltu nro 34)

Kyllä, sillä harvemmin kissanomistajalle tulee vastaan tilanne jolloin hänen täytyy miettiä että onko tämä sairaus/tauti/ongelma vaaraksi koko kasvatukselle vai onko mahdollista jatkaa. Kasvatukseen liittyy niin monta eri aspektia, ihan geeneistä lähtien rotuyhdistyksiin, että uskon kasvattajien hankkivan enemmän tietoa ja useammin kuin normaali kissanomistaja. (Haastateltu nro 71)

Yhtenä tärkeänä tiedonhankinnan ominaisuutena on kissojen kasvattajilla kasvattajien oma kokemus; puolet haastatteluun vastanneista kasvattajista ilmoittivat kasvattajan oman kokemuksen olevan todella tärkeä ja loputkin olivat sitä mieltä, että kokemus on tärkeää hankittaessa tietoa kissoista ja niihin liittyvistä asioista. Aivan kuten kissankasvattajilla myös Säynäjoen (2005) kandidaatin tutkielmassaan tutkimilla koiraharrastajilla oma kokemus on hyvin tärkeä osa tiedonhankintaa. (Säynäjoki 2005, 17 – 22) Tässä esimerkkinä vastauksia kasvattajien kokemuksen merkityksestä.

Suuri. Kasvattajan pitää olla se tietopankki josta kissan omistaja voi kysyä neuvoa tarpeen tullen. Kasvattajan pitää hallita kissaharrastukseen, kasvatukseen ja näyttelyihin liittyvät säännöt, kissankauppaan ja kuluttajasuojaan liittyvät asiat, vähän eläinsuojelulakia, kissan käyttöön liittyvät asiat ja sen päälle vielä miljoona muuta juttua. Mitä aktiivisemmin kasvatustyötä tekee, sitä enemmän tietoa tarvitaan ja sitä enemmän sitä tulee etsittyä. Nytkin tiedän joitakin kissoihin liittyvistä jutuista enemmän kuin eläinlääkäri. (Haastateltu nro 31)

Tieto lisää tuskaa lähinnä siksi, että mitä enemmän tietää, sitä enemmän on sitä tietoa mitä pitäisi vielä tietää. Tieto avaa siis uusia kysymyksiä, joihin pitäisi jälleen saada vastaus. Kyseessä on loputon noidankehä, mutta luulen että juuri siksi olen mukana. Tähän toimeen ei koskaan saa ”olen valmis”- papereita 😊 (Haastateltu nro 69)

Kissanomistajien ja varsinkin –kasvattajien tiedonhankinta on ns. vaativaa vapaa-aikaa, jolloin tiedonhankintaa voidaan pitää vakavana eli se voi olla jopa ammatillisen tiedonhankinnan tasolla. Hartelin (2003) laatiman viiden harrastuksen ryhmän taulukon mukaan eläinten kasvattaminen (eli myös kissojen kasvattajat) kuuluvat nikkaroijiin/näpertelijöihin. Yleensä tämän ryhmän henkilöt etsivät tarkkaa ja teknistä tietoa, jolta vaaditaan paljon. (Hartel 2003, 230 – 231.)

Kissojen kasvattajien tiedonhankinnan tilanteet liittyvät tyypillisesti kissan tiineyteen, sen suunnitteluun ja synnytykseen, pentujen hoitoon, kissojen terveyteen ja virallisiin (esim.

säännöt ja sopimukset) asioihin. Kasvattajat olivat pääasiassa sitä mieltä, että tietoa löytyy helpostikin, kuitenkin niin, että joissakin asioissa tietoa on vaikeampaa löytää. Varsinkin perusasioista tietoa löytyy helposti, vaikeampia asioita ovat esimerkiksi kissan harvinaisempi sairaus tai kissan maahantuonti ulkomailta. Löytääkseen tietoa kasvattajan täytyy osata käyttää tietokonetta, sillä sitä kautta kasvattajat löytävät hyvin tietoa. Vastaajien mukaan suomenkielellä on vain yksi hyvä kissankasvattajan käsikirja, muilla kielillä materiaalia löytyy paremmin. Tietoa löytyy, jos vain viitsii itse etsiä eli löytääkseen vastauksen etsimäänsä kasvattajankin pitää nähdä vaivaa. Kasvattajilla on yleensä hyvät kontaktit, nämä ovat suurena apuna tietoa etsittäessä. Myös ns. mentori eli kokeneempi kasvattaja osaa neuvoa aloittelevaa kasvattajaa kaikissa eteen tulevissa asioissa; tämä koettiin tärkeäksi avuksi tiedonhankinnassa. Tiedon löytymistä vaikeuttaa kasvattajien mielestä mm. salailu kasvattajien kesken ja tieteellisten tutkimusten vähyys. Tässä muutama esimerkki vastauksista kysyttäessä kasvattajilta tyypillistä tiedonhankinnan tilannetta:

Tyypillistä tilannetta ei varmaankaan edes ole – tiedonhankinta kun voi koskea mitä tahansa: yksittäistä kissaa, kissarotua, sairautta, sukulinjaa, omistajaa... (Haastateltu nro 34)

Muutaman mainitakseni: pentujen sairastumiset, uroksen etsintä naaraalle, kissan äkillinen sairastuminen, naaraan odotusaika sekä synnytys ja imetys. pentujen ruokinta, kasvatuksen linjat, oman rodun tila ja tulevaisuus, rotujen sairaudet ja niiden tutkiminen/eliminoiminen kasvatuksessa jne. jne. (Haastateltu nro 42)

Omien kasvattien mahdolliset sairaudet – mitä enemmän kasvatteja, sitä suuremmalla todennäköisyydellä joku niistä voi sairastua ja ylipäänsä kasvattien omistajat ovat usein kasvattajiin usein yhteydessä ihan kaikissa kissan hoitoon liittyvissä tilanteissa. Samoin kasvatuskissoihin liittyvät terveydelliset seikat vaativat jonkin verran tiedon hankintaa. Myös sukutaulujen tuntemus ja analysointi vaatii tiedonhankintaa. (Haastateltu nro 69)

Vertailtaessa tavallisen kissanomistajan ja –kasvattajan tiedonhankintaa voidaan sanoa, että kissankasvattajalla on vaativampia tiedonhankinnan tilanteita. Kasvattajan tulee olla valmis auttamaan kasvattiensa omistajia tilanteessa kuin tilanteessa ja näin heidän täytyy hankkia laaja tietämys kissoista ja niiden hoitamisesta. Lisäksi kasvattajien täytyy hallita kasvattamiseen liittyvät viralliset asiat, joita tavallisen kissanomistajan ei tarvitse osata. Myös kasvatukseen liittyvät asiat, kuten kasvatuslinjojen suunnittelu, kissan astutus ja pentujen hoitaminen kuuluvat kasvattajien erityisosaamiseen, jota tavallisen kissanomistajan ei tarvitse hallita. On kuitenkin hyvä muistaa, että kissanomistajilla ja –kasvattajilla on myös yhteneväisiäkin tiedonhankinnan tarpeita ja –tilanteita. Näitä ovat esimerkiksi kissan hyvinvointi ja yleinen terveyden ylläpitäminen ja myös kissan viihtyvyyden lisääminen.

4.3. Tutkimukseen osallistuneiden kommentteja aiheesta

Haastattelulomakkeen lopussa vastaajilla oli mahdollisuus lisätä kommenttejaan tähän aiheeseen liittyen. Monet vastaajat eivät olleet käyttäneet tätä mahdollisuutta hyväkseen, mutta muutama hyvä kommentti oli vastaajien joukossa, joita haluan laittaa tähän:

Jos kissan omistamisesta ja hoidosta olisi jotain puhetta jo ala-asteella, olisi jo lapsilla paremmat käsitykset kissan omistamisesta ja hoidosta. Suurin osa laiminlyönneistä johtuu tiedon puutteesta, ja tiedonpuute taas valistamisen olemattomuudesta. Myös ns tavalliset ihmiset (esim maaseuduilla) tarvitsisivat jonkinlaisen helpposelkoisen perusteoksen, jossa olisi selvällä kielellä lueteltu tärkeimmät asiat. [...] (Haastateltu nro 12)

Kissaihmiset hankkivat paljon tietoa suusta-suuhun –menetelmällä, joka lienee suurin ongelma siinä, että jotkin myytit istuvat vielä hyvin tiukassa. Kissa ei ole vielä niin ”arvokas” lemmikki, että tavalliset pulliaiset lähtisivät aktiivisesti etsimään parempaa tietoa sen hoidosta, heidän mielestään kissa pärjää kun sille syöttää kalaa ja juottaa maitoa, mitä sitä suotta enempiä ihmettelemään... (Haastateltu nro 24)

[...] *Kissanpäiviltä ja InCatista saadut tiedot kertovat pääosin kissaharrastajien tiedonhankintatavat, mutta eivät yleisesti Suomen kissanomistajien tiedonhankintatapoja. [...] Kissanomistajia näet on tässä maassa huikea määrä ja suurin osa heistä eivät tiedä kissan oikeasta hoidosta, ruokinnasta ym. juuri yhtään mitään. Sen kertoo jo hylättyjen, kodittomien kissojen suuri lukumäärä maamme löytöeläinkodeissa. (Haastateltu nro 48)*

Minusta olisi tärkeää saada enemmän ihmisten tietoon ajantasalla olevaa informaatiota kissoista, niiden hoidosta ja ruuista. Liian usein tulee eteen ihmisiä jotka ovat ottaneet kissan 8 viikon iässä navetan takaa, syöttävät kissoille pelkkää ihmisten tonnikalaa, viskaavat kissan pihalle keskellä kaupunkia, ja pennuttavat naaraan koska "sen täytyy tehdä yhdet pennut ennen kun sen voi leikkauttaa". Väriä uskomuksia ja paljon tietämättömyyttä on tullut vastaan. Kaikki eivät pysty/jaksa/luule tarvitsevansa ajantasaista tietoa ja sitä pitäisi tuoda enemmän esille niin, radioissa, televisiossa, lehdissä, kirjoissa, netissä yms. jotta nämäkin ihmiset "törmäisivät" väistämättäkin tähän tietoon ja ehkä siten jotain tarttuisi mukaan, vaikka ihan sattumalta! (Haastateltu nro 56)

Vastaajat siis kuuluttivat kissan arvostuksen perään toivoen kissan saavuttavan jossakin vaiheessa tulevaisuudessa suurempaa arvostusta. Näin tavat, joilla kissoja kohdellaan ja hoidetaan parantuisivat ja kaikki kissat saisivat mahdollisesti paremman elämän. Tämä tavoite saavutettaisiin, jos saataisiin aikaan muutos vanhoihin uskomuksiin, joiden mukaan kissa ei ole niin tärkeä kuin esimerkiksi koira.

4.4. Vertailua aikaisempaan tutkimukseen

Vertailtaessa tämän tutkimuksen tuloksia aikaisemmin tekemääni kandidaatin tutkielmaan (2005) voidaan todeta, että suurelta osin tämän tutkimuksen tulokset tukevat aikaisemmin saamiani tutkimustuloksia. Internetin osuus tiedonlähteenä tuntuu painottuvan tässä tutkimuksessa vielä enemmän kuin aikaisemmassa. Varsinkin kun verrataan Internetin ja painetun lähteen arvoa kissatiedon hankinnassa, voidaan todeta, että painetut lähteet ovat tämän tutkimuksen perusteella vähäisemmässä osassa tiedonhankinnassa kuin kandidaatin tutkielman perusteella. Henkilölähteet (kasvattajat,

eläinlääkärit, tutut kissanomistajat jne.) ovat kummassakin tutkimuksessa tärkeitä, varsinkin ongelmatilanteissa. Kissatietoa hankitaan monenlaisissa tilanteissa, joita tavallisimmin ovat kissan terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät asiat. Myös tämä tulos tukee aikaisemmin tekemääni tutkimusta, jossa myös tultiin tähän tulokseen.

Bee Gees –fanien tiedonhankinnan lähteet painottuvat Häivälän (2004) mukaan kirjoihin, lehtiartikkeleihin, televisioon, videoihin ja DVD:hen. Omalla kokemuksella on suuri merkitys Bee Gees –fanien tiedonhankinnassa. (Häivälä 2004, 29 – 48.) Kissanomistajien tiedonhankinta eroaa aika vahvastikin Bee Gees –fanien tiedonhankinnasta, sillä Internet ja henkilölähteet ovat kissanomistajilla tärkeässä asemassa tietoa etsittäessä. Kirjat (ja kasvattajilla oma kokemus) ovat yhdistävä tekijä kissanomistajien ja Bee Gees –fanien tiedonhankinnassa, mutta muuten voidaan todeta, että näiden kahden tiedonhankinnan maailmat ovat aika kaukana toisistaan.

Säynäjoen (2005) tutkimien koiraharrastajien tiedonhankinta on paljon enemmän samankaltainen kissanomistajien kanssa kuin Bee Gees –fanien. Koska koira- ja kissaharrastukset ovat osaltaan samanlaisia, myös tiedonhankinta on usein samanlaista ja tiedonlähteet samoja. Koiranomistajat, aivan kuten kissanomistajatkin, käyttävät tiedonlähteenään Internetiä, keskustelupalstoja ja henkilölähteitä. Varsinkin ongelmatilanteissa sekä kissa- että koiraihmiset kääntyvät mieluiten ensimmäisenä henkilölähteiden (eläinlääkäri, kasvattaja) puoleen. Myös muiden harrastajien rooli on yhteistä molempien harrastusten tiedonhankinnassa, vaikkakin voisi sanoa, että koiraharrastajille se on vielä tärkeämpää kuin kissanomistajille. Koiraharrastajille on

tärkeää myös oma kokemus, joka taas kissanomistajilla ei ole niin suuressa osassa, vaikkakin kissankasvattajille se on tärkeä lähde kissatiedon hankinnassa.

Myös sukututkijoilla ja kissanomistajilla on yhtäläisyyksiä tiedonhankinnassa: molemmat ryhmät pitävät vertaistukea eli muiden alan harrastajien tukea tärkeänä tiedonlähteenä. Sukututkijoille tämä kenties on vieläkin tärkeämpää kuin kissanomistajille ja –kasvattajille.

5. YHTEENVETO

Tässä tutkimuksessa tutkin kissanomistajien ja –kasvattajien tiedonhankintaa. Tarkoituksena on ollut selvittää, mistä lähteistä tai kanavista kissatietoa hankitaan, millaista tietoa ja millaisissa tilanteissa sitä hankitaan ja tiedonhankinnan esteitä ja ongelmia. Empiirinen tieto koottiin sähköpostilla toukokuussa 2006. Haastatteluihin osallistui 74 henkilöä, joista itse tutkimukseen valitsin 43. Heistä 29 oli tavallisia kissanomistajia ja 14 kissankasvattajia.

Tutkimus on mielestäni onnistunut hyvin tavoitteessaan eli se on vastannut asetettuihin tutkimusongelmiin ja tuottanut uutta tietoa alueelle, jota on tutkittu hyvin vähän. Tutkimuksen aineisto oli kattava ja sitä voi mielestäni pitää hyvin informatiivisena ja kissaharrastusta ja siihen liittyvää tiedonhankintaa kuvaavana.

Kissanomistajat hankkivat kissatietoa eniten Internetistä, joka nousi selvästi aineistosta esiin. Toiseksi eniten tietoa hankitaan tämän tutkimuksen perusteella kissankasvattajilta.

Myös kirjoista hankitaan usein tietoa, vaikkakin haastatellut henkilöt ilmaisivat pettymyksensä kirjojen tasoon, tarkoittaen tällä usein vanhentuneita ja vääriä tietoa sisältäviä opuksia. Lisäksi kissatietoa hankitaan muista henkilölähteistä (eläinlääkärit, tutut kissaihmiset jne.), keskustelupalstoilta ja muista lähteistä (mm. kissayhdistykset ja kissanäyttelyt). Tutkimuksessa selvittiin myös lähteitä, joita kissanomistajat ja –kasvattajat eivät käytä ollenkaan. Kirjasto kohosi käyttämättömien lähteiden kärkeen; lisäksi muun muassa kirjoja, lehtiä, kasvattajia ja televisiota ei käytetty lähteenä hankittaessa tietoa kissoista ja niiden hoitamisesta. Yhdeksän henkilöä ilmoitti, etteivät he sulje pois mitään tiedonlähdettä, vaan käyttävät kaikkia mahdollisia lähteitä hyväkseen.

Kissatietoa hankitaan tämän tutkimuksen perusteella useimmiten kissan terveyden ylläpitämiseen, sairauksiin ja niiden hoitoon ja yleiseen kissanhoitoon (mm. ruokinta, aktivointi, turkin hoito jne.) liittyen. Tämän tutkimuksen tulokset tukevat aikaisemmin suorittamaani kandidaatin tutkielman tuloksia, jossa tultiin myös samansuuntaisiin tuloksiin.

Tutkimuksessa selvitettiin myös kissatiedonlähteiden valintakriteereitä. Aineistosta nousi selvästi esiin tiedon luotettavuus tärkeimpänä kriteerinä tietoa hankittaessa. Luotettavuuden lisäksi tärkeitä kriteereitä olivat tiedon ajankohtaisuus ja asiantuntijuus. Valintakriteereiksi mainittiin myös suomenkielinen lähde, helppo saatavuus ja se, että tieto on tutkittu ja että se voidaan tarkistaa. Kuten monissa muissakin eri kysymysten vastauksissa myös tämän kysymyksen kohdalla haastatellut painottivat lähdekritiikkiä ja sen suurta merkitystä tiedonhankinnassa.

Tiedonhankinnan esteinä ja ongelmina pidettiin vanhentunutta ja liian yleispiirteistä tietoa. Myös se, että saatavilla on paljon ristiriitaista tietoa koettiin tässä tutkimuksessa ongelmaksi. Lisäksi tutkimukseen osallistuneet nostivat esiin sellaisia tiedonhankintaa vaikeuttavia asioita kuin eriävät mielipiteet, vanhat uskomukset, eläinlääkäreiden puutteellinen ammattitaito kissan hoidossa ja myös se, ettei saatuun tietoon voi aina luottaa. Haastateltujen joukossa oli vain neljä henkilöä, jotka eivät olleet kohdanneet ongelmia kissatietoa hankkiessaan.

Tässä tutkimuksessa selvitettiin myös löytyykö tavallisen kissanomistajan ja –kasvattajan tiedonhankinnasta eroa. Tutkimus osoitti, että kahden ryhmän välillä löytyy sekä yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia. Yhtäläisyyksinä on normaaliin kissanhoitoon ja hyvinvointiin liittyvät asiat, joita ovat muun muassa yleinen kissan terveyden ylläpitäminen ja kissan viihtyvyyden takaaminen. Eroavaisuuksina voidaan luetella, että kissankasvattaja kokee usein tavallista kissanomistajaa vaativampia tiedontarpeita. Kasvattajan tulee olla valmis auttamaan kasvattiensa omistajia tilanteessa kuin tilanteessa ja näin heidän täytyy hankkia laaja tietämys kissoista ja niiden hoitamisesta. Lisäksi kasvattajien täytyy hallita kasvattamiseen liittyvät viralliset asiat, joita tavallisen kissanomistajan ei tarvitse osata. Myös kasvatukseen liittyvät asiat, kuten kasvatuslinjojen suunnittelu, kissan astutus ja pentujen hoitaminen kuuluvat kasvattajien erityisosaamiseen.

Mahdollisia lisätutkimuksen aiheita voisi olla yhdistetty tutkimus, jossa tutkitaan vaikkapa kissa- ja koiraharrastajien tiedontarpeita ja –hankintaa. Myös laajempi ote lemmikkieläinmaailmaan (tutkimukseen mukaan monia eri lemmikkieläimiä kuten

jyrsijät, matelijat, linnut jne.) voisi olla hedelmällinen tutkimuskohde. Tällaista tutkimusta ei ole tietääkseni vielä tehty. Kissanomistajilta voisi vielä tutkia tiedonhankinnan lisäksi tiedontarpeita, joihin ei tässä (eikä myöskään aikaisemmassa) tutkimuksessa ole perehdytty tarkemmin.

LÄHDELUETTELO

Duff, W. & Johnson, C.A. 2003. Where is the list with all the names? Information-seeking behavior of genealogists. *American Archivist*, 66(1), 79 – 95.

Haasio, A. & Savolainen, R. 2004. *Tiedonhankintatutkimuksen perusteet*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.

Hartel, J. 2003. The serious leisure frontier in library and information science: Hobby domains. *Knowledge Organization* 30(2003)No.3/No.4.

Häivälä, H. 2004. ”Et ole maailman ainoa Bee Gees –fani”: Bee Gees –fanien tiedonhankinta Internetin keskustelupalstoilla. Pro gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto. Informaatiotutkimuksen laitos.

Suomen Kissaliitto ry. Kissarodut. <<http://www.kissaliitto.fi/rodut.php>> Viitattu 9.6.2006.

Koivisto, K. 2005. *Kissanomistajien tiedonhankinta. Kyselytutkimus kissatiedon hankinnasta*. Tampereen yliopisto. Informaatiotutkimuksen laitos, kandidaatin tutkielma (julkaisematon).

Mann C. & Stewart F. 2000. *Internet communication and qualitative research: a handbook for researching online*. London: Sage.

Savolainen, R. 1993. *Elämäntapa, elämänhallinta ja tiedonhankinta. Arkielämän ei-ammattillisen tiedon hankinnan tutkimuksen viitekehyksen hahmottelua*. Tampereen yliopiston kirjastotieteen ja informatiikan laitoksen tutkimuksia 39. Tampere: Tampereen yliopisto.

Savolainen, R. 1995a. Everyday life information seeking: Approaching information seeking in the context of "way on life". *Library & Information Science Research* 17(3), 259 – 294.

Savolainen, R. 1995b. Tiedonhankinnan arkipäivää. Vertaileva tutkimus teollisuustyöntekijöiden ja opettajien arkielämän tiedonhankinnasta elämäntavan viitekehyksessä. Tampereen yliopiston informaatiotutkimuksen laitoksen tutkimuksia 40. Tampere: Tampereen yliopisto.

Savolainen, R. 1999. Tiedontarpeet ja tiedonhankinta. Teoksessa Ilkka Mäkinen (toim.) *Tiedon tie: johdatus informaatiotutkimukseen*. - Helsinki : BTJ Kirjastopalvelu, 73 – 109.

Säynäjoki, S. 2005. Koiraharrastajien tiedonhankinta. Tampereen yliopisto. Informaatiotutkimuksen laitos, kandidaatin tutkielma (julkaisematon).

Yakel, E. 2004. Seeking information, seeking connections, seeking meaning: genealogists and family historians. *Information Research*, 10(1). <<http://informationr.net/ir/10-1/paper205.html>>. Viitattu 21.3.2006.

LIITE 1: SAATEKIRJE

Hei!

Olet ilmoittautunut haastateltavaksi kissanomistajien tiedonhankintaa koskevaan tutkimukseen. Tämän viestin liitteenä tulee haastattelulomake, johon vastaamalla ja lähettämällä sen takaisin autat minua kokoamaan aineistoa informaatiotutkimuksen Pro graduun.

Tässä vielä ohjeita lomakkeen täyttämiseen ja palauttamiseen.

- Kirjoita vastauksesi kysymysten perään (eli näpäytä hiirellä kursori vilkkumaan kysymyksen loppuun tai sen alle).
- Älä paina Enter-näppäintä sillä silloin ohjelma alkaa muuttamaan lomakkeen numerointia.
- Kirjoittaessa vastauksesi sinun ei tarvitse pelätä vastaustilan loppuvan, sillä ohjelma lisää automaattisesti rivejä. Näin voit kirjoittaa niin pitkästi kuin tuntuu hyvältä ja siirtyä sitten seuraavaan kysymykseen kun olet valmis.
- Tallenna lomake omalle koneellesi vähintään sitten kun olet vastannut kaikkiin kysymyksiin (aiemminkin on suositeltavaa tallentaa, ettei kirjoittamasi teksti häviä, jos sattuu jotain yllättävää). Tallentaminen on tärkeää siksi, että kun lähetät täytetyn lomakkeen minulle takaisin saan sen perille täytettynä. Ilman tallennusta minulle tulee takaisin tyhjä lomake.
- Vastausaikaa on kaksi viikkoa eli lomake tulisi olla palautettu 22.5. mennessä

Jos tulee jotain kysyttävää, niin minulta voi kysyä sähköpostilla lisätietoja. Kiitoksia aktiivisuudesta ja mukavaa kevättä! ☺

Terveisin,
Kati Koivisto

LIITE 2: HAASTATTELULOMAKE

Haastattelu kissanomistajille ja -kasvattajille heidän tiedonhankinnasta. Aineistoa käytetään Kati Koiviston informaatiotutkimuksen Pro gradu-tutkielmassa. Vastaukset käsitellään tutkimuksessa anonyymisti niin, ettei ketään vastaajaa voida tunnistaa. Kirjoita vastauksesi kysymyksen perään (älä paina Enter-näppäintä). Muista tallentaa tämä kysely omalle koneellesi ennen kuin lähetät sen takaisin, silloin vastauksesi tulevat perille.

Taustatiedot:

1. Sukupuoli?
2. Ikä?
3. Asuinpaikka?
4. Montako kissaa omistat?
5. Kauanko olet omistanut kissoja?
6. Millaisia kissoja omistat tai olet omistanut? Rotu, ikä, sukupuoli jne.

7. Omistatko muita lemmikkejä? Jos, niin mitä?

8. Oletko mukana jossakin kissayhdistystoiminnassa? Jos olet, niin missä?

9. Onko sinulla muita kuin lemmikkiin liittyviä harrastuksia? Jos, niin mitä?

10. Oletko kissojen kasvattaja? Jos, niin kauanko olet kasvattanut kissoja ja mitä rotuja?

Tiedonhankinta:

11. Mistä lähteistä tai kanavista (esim. kirjasto, internet, kasvattaja jne.) hankit kissoihin ja niiden hoitamiseen liittyvää tietoa?

12. Mitä lähteitä/kanavia et käytä ollenkaan tiedon hankinnassa?

13. Millaista tietoa yleensä hankit? Kerro esimerkki.

14. Mitkä seikat tai kriteerit ovat tärkeimpiä kun valitset tiedonlähteitä tai kanavia (esim. ajankohtaisuus, asiantuntevuus, luotettavuus, tieto saatavissa suomen kielellä jne.)?

15. Millaisia ongelmia tai esteitä olet kohdannut hankkiessasi tietoa?

16. Onko tietoa mielestäsi helppo löytää? Miksi on tai ei ole?

17. Missä näkisit parantamisen varaa etsiessäsi/hankkiessasi tietoa kissoista ja niiden hoitamisesta?

18. Millaisissa tilanteissa hankit tietoa? Kerro viimeisin tiedonhankinnan tilanteesi.

Kysymyksiä kasvattajille:

19. Esiintyykö mielestäsi kasvattajilla normaalia kissanomistajaa useammin tiedonhankintaa vaativia tilanteita?

20. Millaisia nämä tilanteet tyypillisesti ovat?

21. Millainen merkitys on mielestäsi kasvattajan omalla kokemuksella kissojen kasvattamisesta tiedon tarpeisiin ja -hankintaan?

22. Löytääkö kasvattaja helposti tietoa? Miksi tai miksi ei?

Haastattelun palaute:

23. Miltä kysymyksiin vastaaminen tuntui? Oliko jokin helppoa tai vaikeaa, miksi?

24. Onko sinulla vielä jotain aiheeseen lisättävää?

Kiitoksia vastaamisesta! Jos tulee myöhemmin vielä asiaan jotain lisättävää tai jos vaikkapa vastatessa tulee kysyttävää, niin ota yhteyttä: Kati.Lampela@uta.fi